

el moment

POLITICA ART LITERATURA

Preu: 20 cèntims -:- Rambla de Canaletes, núm. 11 -:- Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

Any I: Núm. 1: Barcelona 11 març 1931

saluda tota la
premsa cata-
lana.

Les dues Catalunyes

Catalunya no és com la voldrien els que es vinculen davant la dinastia. Tampoc no és com la suposen els homes del pacte de Sant Sebastià, ni, molt menys, com la somnien els grups d'extrema esquerra. Adhuc essent barcelonins de socarrel, creiem que resulta odiosa la dictadura dels cènacles polítics barcelonins que, reclusos dintre una concepció parcialíssima i unilateral del problema patri; creguts de què, si no tots els catalans, almenys una gran majoria, pensa com els amics que els volten, divideixen i subdivideixen les forces catalanistes amb pancartes artificioses on el nom sagrat de Catalunya és no ja el substantiu adjectivable, sinó una senzilla adjectivació.

Sembla gairebé que tinguem de donar l'adéu als parits estrictament catalans. Gaziol i altres ocells d'ample volada, que sovint travessen l'Ebre, ja ho han celebrat. La Lliga ve a ésser la delegació del partit centrista; la nova Acció, la del partit republicà; Estat Català, malgrat la morbidesa del títol, la del socialisme que evoluciona vers l'estrella de cinc puntes.

Remarquem en honor a la veritat que cap d'aquestes agrupacions preté l'hegemonia del catalanisme i que totes tendeixen a constituir un cleda amb els convençuts de llur ideari, però la fam de proselitisme es desenvolupa amb una inflor i amb una gosadia que totes s'atribueixen la representació genuïna de la catalanitat.

I contra això, tenim d'alçar la nostra veu.

El mestre Pujol, de l'Orfeó Català, escrigué durant els anys de dictadura un epigrama musical, cantat adés per l'Orfeó entre tempestes d'aplaudiments, en el qual les notes gràfien de faiso escaient i gracioses les amenaces i afalacs del pobre dictador per tal de fer-se seva la nostra terra. I als tons gràvids de les primeres, als refilalls còmics dels segons, contesta sempre, Catalunya, serena, immutable, amb uns compassos solemniais.

Una cosa semblant passa en la nostra hora. A la Marxa Reial, a la Marsellesa, a la Internacional, contesta i contestarà sempre—tingueu-ho present, polítics!—la terra catalana, amb els compassos solemniais de l'himne que heu proscrit.

Pairalisme? Si: no ens en avergonyim. No volem renegar de la noble i gloriosa tradició de la nostra terra. No ens cal manllevar espiritualitats forasteres ni cercar en cap altre nació formes de llibertat i democràcia que a pleret trobem en la sina ubèrrima de la història nostrada.

I la majoria absoluta de Catalunya pensa i sent com nosaltres i ningú no pot negar-li el dret a intervenir en la vida política amb tota la valor de la seva representació. Si els homes de partit no voleu oir-la ni respectar-la, pitjor per a vosaltres. Esteu bastint sobre sorra i el temps ho dirà. Havede cercar l'ànima catalana, no en la ciutat envaïda per totes les estrangeries, sinó allà on és. I en les nostres planes, en les nostres muntanyes, les realitats vives us diran que Catalunya té les arrels enfondides en unes idees i la soca vivificada per uns costums que no és possible destruir i que si el brancatge ardit és un clam de llibertat, ho és esguardant el cel immens.

Els esperits forts, riureu sornaguers. Literatura, veritat?

No. Una altra Catalunya, ben diferent de la nostra.

S. C

Partit centrista? Pacte de San Sebastián? Catalunya!

La dictadura primo-riveriana havia pogut fer-nos concebre la idea d'una Catalunya rediviva, purificada per el dolor i enaltida pel sacrifici, tal era la virtut fortíssima dels renunciaments abnegats, de les persecucions sofertes amb orgull o resistides amb dignitat. Esser ciutadà de Catalunya en aquells temps, equivalia a ésser proclamat cavaller d'una legió d'Honor, els mestres de la qual eren a l'exili o a la presó, o a rebre l'executòria de la més preuada noblesa. La confessió a mitja veu d'una exaltació patriòtica, o el ferm abrandament d'una reunió clandestina era quelcom tan adorable que l'enyor ens consum al retrobar-nos en l'ambient d'una normalitat revoltant.

Hom podia preveure en el moment posterior al termini de la dictadura, un instant de maduritat per a la causa de Catalunya, amb la plena consagració de la seva unitat i la estructuració d'una personalitat regatejada fins aleshores. Acaronava la nostra il·lusió la plena solidaritat dels qui en la obscuritat oficial, texien un ric abillament de llibertat i justícia per a la gran matrona; no podent creure que en un futur els polítics que no havien traspassat les portes de una presó, o les fites d'una frontera, que proclamaven arreu llur allunyament de la política activa, realitzessin un divorci malestruc i fatidic per a la hora magna de la fundació.

I l'esfondrament de la il·lusió no va tardar a acomplir-se, fent-se miques totes les esperances inquietes del jovent adalera i entusiasta, establint-se en lloc de la unió la confusió més absoluta, el desorientament més esterilitzant, que ha marcat en un moment,

les flors de la puresa patriòtica, del renunciament voluntari, de la disciplinada obediència a uns capdills encimbellats per el propi prestigi o l'adhesió popularíssima. No ho palesa a bastament aquesta munió de col·lectivitats polítiques, nascudes al volt d'unes persones per bé que desconegudes en els temps de persecució, respirant sols concupiscències o profits particularissims?

A agreujar el problema de la desunió catalana, de la minva de la seva personalitat, han contribuït tots els qui han cregut que la generalització d'un plet i la incorporació d'una reivindicació a un conjunt heterogeni de sollicituts, podia imprimir més rapidesa a la seva solució, sense captenir-se que al fer-ho així desnaturalitzaven el plet i empètien la reivindicació. I cal tenir present que una personalitat el reconeixement de la qual es demana, no pot humiliar-se avençadament derivant-la d'unes concessions vergonyoses, o pretenent amotillar-la al fruit regatejat d'unes discussions.

Que lluny estem dels temps de Prat de la Riba i de la Solidaritat Catalana! Com ens apareix difosa la persona de Cambó de la Unitat Catalana! L'imperialisme d'en Prat suposava la unitat realitzada, la personalitat reconeguda, i la influència col·lectiva de Catalunya en la Federació ibèrica, projectant un ideal abassegador, però abnegat i altruista. El Cambó del Parc Güell reclamava la unitat del país, perquè era en si mateixa l'antecedent i corolari de la personalitat alliberada. El moviment de Solidaritat, per bé que adreçat cara a Espanya, tenia les arrels en la Catalunya en-

dins, independitzada dels cànacs a sou dels polítics de fora de la nostra terra, i fent-la adonar-se de si mateixa en l'estreta abraçada dels germans lliures de estranys atiaments.

I amb què ho havem substituït... oh, quin desengany! Amb un pacte de San Sebastian, que junyeix el nostre problema a altres gens semblants de l'Estat espanyol, i establint un divorci a casa nostra per l'adopció prèvia d'acords que havien de convenir-los lliurement ací dins, i un centrisme constitucional, que si vernissa de regionalisme acomodatici uns migrats sectors espanyols, dilueix la personalitat catalana infeudant-la a un règim especial i a unes clapes determinades. Respectem com cal les intencions dels qui han assenyalat les rutes equivocades que esmentem, però no silenciem, per Déu, una política tan suïcida.

En les perilloses aventures que han iniciat homes il·lustres no es juga solament una carta de partit o de grup, sinó la sort i l'esdevenidor de Catalunya. Hi risquem molt i no podem guanyar-hi res. Cal rectificar a temps si no volem plorar després les errades tan a gratiant comeses.

Retrobem el camí de Catalunya que mena a la glorificació de la seva personalitat per l'assoliment de la unitat quasi perduda, per l'imperi essencial del seu desenvolupament característic atenent els trets racials i lingüístics que deu ensenyorir-lo a tot-hora. Que la nostra voluntat d'ésser, que la il·lusió de reconquerir el que ens va ésser arrabassat, exigeix en previ renunciament la realització plena i íntegra de la unió dels catalans, per exigència ciutadana i per manament patriòtic.

De cara al fet social

Es hora de parlar clar. El món camina vers una nova estructuració i funcionament social-econòmic i no tenim d'ésser nosaltres els qui tanquem els ulls a la veritat, ni molt menys els qui ho impedim. Cap deure de consciència ens ho imposa. Ben al contrari, ens creiem obligats a procurar la substitució de l'actual règim capitalista per un altre de més just en que desapareguin les irritants desigualtats d'avui dia.

No cal precisar fórmules, ni adherir-nos a cap escola. Però, si volem fer constar que no solament no ens espanta cap reivindicació social, dignament sostinguda, sinó que compartim, lleialment i efusivament, tota aspiració que tendeixi a aconseguir el major bé per al major nombre—segons el principi clàssic.

Una sola condició hem de posar i és: que tota idea social-econòmica sigui filtrada d'impureses filosòfiques o ètico-civils, mesquinament aleades a la seva substància pel sectarisme materialista i sensual. En aquest cas, la millor solució podria convertir-se en un lamentable experiment i obrir una ferida fonda en la mateixa civilització.

Es necessari constatar que, contra tota lògica i raó, s'ha deduït del concepte materialista de la història i de la vida, un dogma d'igualtat i germanor, quan planteja, contràriament, una pregona divisió entre el fort i el feble i mena a la lluita bàrbara, a la subjecció i al domini.

Cal cercar en l'espiritualisme—filò d'or que travessa les sedimentacions històriques, entre les passions de l'ésser humà—l'origen de tota idea elevada, de tota iniciativa generosa, i cal, sobretot, tenir ben present que aquest espiritualisme ha d'inspirar-se en un principi d'eternitat per tal de reeixir sobre les forces naturals.

Sense aquest principi, no té més valor que el d'un oripell damunt la figura inflada dels pensadors, tal com aquell estoic que per abatir la superbia d'un epicuri es presentava a la festa, brut i malvestit, trepitjant la superbia del luxe amb el sadisme de l'austeritat.

Així ha estat com els corrents socials han devallat d'una nobilíssima aspiració igualitària a un baix arrivism de classe, al programa de subversió d'estament—l'ambició roïna dels qui són a baix—de la dictadura del proletariat.

I això no és pas cap solució. Pot ésser una etapa dolorosa que duri mentre no es produeixi la fatal reacció dels nous oprimits, mentre la força armada pugui contenir-la; però, és indiscutible, que no resol el problema, que pot satisfer únicament una pruja de venjança o de poder, però mai una aspiració generosa de justícia.

No hem de negar que una prova semblant pot ésser un flagell merescut per les monstruoses turpituds d'un règim sense consciència ni frè moral de cap mena. Però aquest flagell no pot ésser considerat mai com un símbol de reivindicació, ni com ideari d'una millor ordenació social-econòmica del món.

El mot reivindicació és emprat amb tota raó. Cal emancipar el poble que treballa del jou del salari, sota el que ha conegut i coneix totes les misèries, gairebé les de l'esclavatge, vestides, això sí, amb els convencionalismes hipòcrites dels nostres dies.

Cal cercar un equilibri, una armoniosa ponderació de tots els factors que produeixen, no sols en el terreny econòmic sinó d'un faiso més àmplia, íntegral; en totes les facetes de la vida humana, ço que és possible, únicament, alliberant el proletariat de la seva actual condició i elevant-lo —aquest és el mot just—al pla que, per justícia estricta, li correspon.

J. B.

BARCELONA CAP I CASAL

FILM CIUTADÀ

D

Les vuit del matí. Cel emboirat. La romeria de Sant Medí, sense sol? Gràcia no s'acula. En entrar al «carrer Gran» hom sent un pessigolleig de festa. En les barberies el «Vivitz» i el «Pompeia» corren a dojo; galtes ultra-rasurades. Un automòbil passa rabent guarrit amb un mantell de paper i garlandes de paper i flors de paper. Joventut endiumenjada en els bars; sabates de vuit reflexes, ratlles de pantalons replanxades, capells de galan de cinema, gorres de gairell. Passen uns cavalls amb les crineres rissades i plogalls grocs i verds al cap; dones que van a la plaça—és un dir—; guàrdies urbans de gala, l'àmplia capa voleiant. Tarrabastall de rodes: un break tirat per sis eugües lluentes; cascabels i sotracs. Un senyor gras surt de l'estanc; els cigars molsuts en la butxaca de sobre el cor, semblen una cartutxera de cossac. Noies maques, ben pentinades tanmateix; maquillatge de teatre i la llum de dia, ninetes?

D'una cantonada surten uns landós oberts, amples i acollidors; els cavalls sembla que tinguin un cert coneixement del què els espera. Soneria de trompetes militars. Dones que venen flors. Dones que venen llaços. Dones que venen de tot. Mainada enjogassada. Grups davant d'una casa; balconades plenes; nou músics, rigurosament de paisà, a punt d'engegar. Dolceries plenes, empenyes, dolços que s'aixafen, caramels per terra; la màquina registradora sembla un teler. De sobte, crits, gent que corre: la primera colla. L'altiva bandera de seda atapeïda de brodats; copaltes, bombins, roba negra, gardenies, puros. Des d'aquest instant la multitud omple la voravia, i comencen a pujar i baixar, voltar i revoltar, cotxes, flors, cavalls, músiques, cigars, automòbils, caramels, trompetes, municipals de gala, «recreats», «ben plantats», «nous», «vells»... poc a poc, de pressa, més depressa, vertiginosament.

Tradicions. Aneu, bon home, aneu. Vanguardisme. I espereu al vespre, quan tornin.

D

La sessió secreta de la Comissió Municipal Permanent dura quatre hores. Per les galeries de la casa gran, com en els millors temps d'hegemonia radical, passegem els abnegats ciutadans, que algú anomena «cavallers del claustre» i la missió dels quals és sacrificar-se sempre per la ciutat, sigui acceptant un empleu, sigui carregant-se el mort d'algun contracte municipal. Tot d'una sobre la porta; apareix radiant el Sr. Comte de Güell del braç del Sr. Rocha; en Pich malda per aconseguir-los, però l'aturen cinc dels seus secretaris; en Santamaria es puja el coll de l'abric i estossega; un urbà amatent li dóna un copet a l'esquena i li diu: «Cúideu, cúideu, D. Manuel». Surt en Maynés, fa tres ginyotes i passa sense dir res a ningú. En Massot, en canvi, reparteix somriures a tort i a dret. Algú li parla: «Bueno» —respon—, «adiós»; i els cavallers del claustre tanquen darrera d'ell, de faiso que els demés tinent d'alcalde queden rerassagats. La sessió abreujada, o sigui la pública, decepció, de primer antuvi, els nombrosos abonats de la tribuna, però ben aviat la cosa s'endega. S'asseuen tots, bona senyal, i el secretari, alçant la veu fins a sentir-lo l'alcalde, dóna lectura a una proposició demanant al Govern que en les properes eleccions de regidors es renovin totalment els Ajuntaments. I comença, no un debat, sinó un acordat torneig en el qual algun senyor romp llançes en la cuirassa de l'enemic, baldament tots pensin igual. La qüestió és quedar bé... i poder tornar-hi—diu un que no hi tornarà, i no per manca d'esperit de sacrifici.

D

Miramar. Les tres de la tarda. L'ampla sala de banquets és plena d'olors de cuina francesa, flors d'hivern i havans madurs. Una bona colla de senyors seuen al voltant de les taules, refulgents de cristalleria, on resten les deixalles de l'àpet esplèndid. Les converses tenen la sonoritat eufòrica de la sobre-aula i el punt dolç que exigeix el moka. Són no gens menys que els honorables membres de la nostra Diputació, provincial encara, aplegats entorn de l'il·lustre patrici senyor Maluquer i Viladot, per tal de celebrar el cap d'any de la seva actuació en aquella casa. Els ganivets repiquen sobre les copes, els psit... psit... consuetudinari, i, fet el silenci, el senyor de Riba fa ofrena de l'homenatge. Seguidament s'alça el senyor Maluquer i obrint—com sempre—el seu cor, dóna volada als sentiments que hi han niat, tota la vida, i que li han merescut el respecte i la consideració de tothom. Són ingenus, blancs i alats com uns coloms, i planen, espiritualitzant-la, en l'atmosfera carregada de la sala. Quina llàstima que, a la fi, quan el vol és remunta com una sageta al cel de la pàtria, el colomar que a la messeta ha muntat Don Francesc de A. Cambó i Batlle amenaci amb el seu engaviament.

D

El Maharaja d'Indore visita l'Ajuntament. En honor seu formen l'escala d'honor tots els urbans que tenen uniforme de gala i passen d'un metre vuitanta. A la galeria gòtica, els servents amb la calça curta de seda blanca i la casaca vermella, s'arreglaren fins a la porta del Saló de Cent. Sa Excel·lència llueix un plastró tornassolat i un clavell roig, portat expressament de Niça Dames aristocràtiques; les llargues toaletes sortint per sota dels abrics magnífics. Senyors no menys aristòcrates. Pocs regidors. I llum, molta llum. Arriba el cotxe de S. A. Salta com un simi un xofer indi vestit de color de cafè amb llet; obre la porta i queda enramat com un ídol de bazar. El Maharaja surt del cotxe. Torrubia esperava veure «l'algrette» airosa d'un turbant de tís i queda esbalaït en veure un senzill Stetson de color tabac. El Maharaja és alt, prim i angulós. La seva fesomia, ben indostànica, té un rictus de serietat estranya i la seva pose resulta hieràtica, malgrat la correcta indumentària europea. La seva esposa, baixa, gràcil, espiritual, té uns admirables ulls dignes d'ésser cantats a l'Orient i a l'Occident. Pujen l'escala seguits del Cap de Ceremonies i l'alcalde els reb en el dintell de la galeria. En el Saló de Cent es fan les presentacions i els besamans. Discretíssims, aquests prínceps. La obligada visita al Saló de les Cròniques; el gerro de cristall, adés col·locat, brilla com si fos un diamant. La comitiva fa camí vers el saló de les pintures de Canals, on serà servit el te. Un aristòcrata que vol fer broma li diu al senyor Maynés: Vostè creu que amb els milions del Maharaja eixugariem el déficit de l'Exposició? A les acaballes del te, és cridat el senyor Buigas; el segueix un ugiar amb un gros volum. Un del públic: Ja em veig un brodlador a Indore.

D

Hem de tornar a l'Ajuntament. En pujar l'escala de marbre de l'esquerra, ens barra el pas una bastida. Pensem que el senyor comte de Güell potser vol continuar les obres empreses pel seu gran amic el Barónet. Uns urbans que

passen a la nostra vora parlen de Tallaferró. Se'ns acuden a la memòria els primers versos del Canigó. Dalt de l'escala un sots-oficial també parla de Tallaferró i fa protestes que ell era més maco quan era petit. La curiositat ens turmenta. Inquirim discretament els motius de la resurrecció de Tallaferró i a la fi esbrinem que, amagades al Saló de Cent, hi ha dues pintures destinades a aquell arcs de l'escala que acabem de pujar. Cuitem a fruit d'elles, i ens en felicitem. Poques vegades hem passat tan bella estona. Tallaferró és un nen vestit de «guerrero» a dalt d'un magnífic cavall de cartó al quals sols manquen les rodes, i al fons unes muntanyes de pessebre evocuen tendrament el poema de Verdaguer; el verd tenen una pastositat encisera. Aquesta és la tela que va a dalt, ens diu un ordenança que surt de la penombra, com una aparició. Anem a l'altra i ens trobem amb cares conegudes. Bon retratista, l'autor. El conjunt ens recorda aquelles postals, a base de rets i barretines, que han tingut tanta acceptació entre la quitxalla. Barcelona hi és representada per una donzella rossa i escarlata que té el coll tort, una corona de joc de cartes al cap i una flor migradeta a la mà. Dintre del pla d'economies que té el nostre Ajuntament, no està mal. Encara més, les figures no són de bulto, s'economitzen també l'espai, i així la tela resulta completament de la nostra època. L'única cosa que ens temem no lligui amb l'enquadrament de marbres foscos i bronzes patinats, és aquell sac de candides avellanes i el cove ubèrrim de molsuda hortallissa.

D

El matí esventat convida els afortunats posseïdors de cotxe a fer un passeig pels volts de Barcelona. Per no ésser menys agafem un dels autòmibus que van a Esplugues i Sant Just. La nostra imaginació ens fa creure que anem en un Rolls comunista i espallat. En deixar Pedralbes a la dreta se'ns eixampla el cor. Ja som afora! De sobte una frenada seca i el xòfer que crida. Davant nostre una muralla d'automòbils barra el pas de la carretera. Què passa? Alguna desgràcia? —No, senyor, no; que ací, com que és fora de terme, sap, molts vénen a proveir de benzina perquè és cinc cèntims més barata que a Barcelona. Baixem per veure l'espectacle, convençuts de trobar algun d'aquests amics que han comprat un cotxet a terminis i el mantenen a base d'estalvis de tota mena; però ben aviat ens adonem del nostre error: els cotxes són de marques cares i àdhuc alguns tenen escut a la portella. Sentim per nosaltres i ho celebrem per ells no ésser cronistes de societat per tal de fer una recensió detallada dels senyors que regategen a Barcelona els cinc cèntims del litre de benzina.

D

A la tarda, en l'expres de França, arriba el líder del centrisme, senyor Cambó. Són a rebre'l els de sempre. Després de les salutacions lacòniques de consuetud, es dirigeix d'un pas ràpid al seu cotxe, seguit del brillant secretari. Un grup de curiosos s'atansa per veure de prop el gran polític. El senyor Nadal, amatent: Senyors, no hi ha declaracions; potser més tard els hi facilitarem una nota. Els curiosos es miren l'un a l'altre i es queden veient visions. Els han pres per periodistes.

MARIUS GRAU

De Nit i de Dia

Teatre de Smoking

Una notable companyia de teatre castellà, al davant de la qual hi figura el nom d'una actriu excel·lent, ha tingut la deferència d'inaugurar la seva actuació a Barcelona amb la versió castellana d'una comèdia d'un autor nostre. Parlo, és clar, de Camila Quiroga, «Escola de casades» i de Carles Soldevila.

Coneixia l'obra en català; però la inclinació al cofoisme de la paternitat col·lectiva que ens mou a fer una mica de cadascú, el que triomfa fora de casa, em portà al teatre de la Rambla dels Estudis.

Cal que us digui que m'ha semblat tota una altra, la comèdia del Poli i la del Novetats? I la del Novetats, inferior a la del Poli?

Ben cert és que la matèria prima de la seva qualitat li ha donat en Soldevila, la fluïdesa, l'exquisida matització, l'esperit agudíssim, porten el «cachet» inconfusible del jove escriptor català. Malgrat l'honrada intervenció de Rivas Cheriff, no estic pas tampoc inclinat a acceptar que el canvi d'idioma pugui fer el miracle.

A què, doncs, pot ésser atribuïda la per mi indiscutible diferència?

Admeto des d'ara la meua fallibilitat, però jo diria que la interpretació n'és la causa principal.

Els nostres artistes de teatre—cal deixar de banda els pocs que han superat l'etapa—continuen la vella tradició dels precursors. El seu fort és el ruralisme, la menestralia i el populisme. No arriben, però, a la dubtiltat necessària per a moure's còmodament en un ambient de més afinada categoria; l'esmokey els enfarrega i se'ls escapa la subtilíssima matització suau intencionada que és la millor gràcia entre les moltes desgràcies del teatre modern.

Es que no fóra possible vèncer aquesta arreladíssima tara? Tinc de la nostra gent de teatre el millor concepte; crec en el talent i la vocació de la seva més escollida majoria. Però crec també que un fetixisme fatalista és el que els fa anar tirant, sense pensar en un redreçament col·lectiu.

—Les sales de castellà s'omplen; les nostres són sempre buides; quin interès podem tenir de renovar-nos?, diuen molts d'ells.

Error. Avui que tenim ja entre els nostres autors, homes d'un valor universalment cotitzable, que cultiven amb èxit creixent la comèdia moderna, el públic omplirà les sales de català, bon punt els actors facin l'esforç per a superar l'etapa primitiva.

Eladi MALLOL

APUNTS

BARCELONA - 1965

La professió profètica ha caigut en un complet descrèdit.

Avui ja no s'endevina altra cosa que el temps que ha de fer l'endemà. I això encara d'una manera molt incerta.

El temps dels profetes en esdeveniments que cauen dins l'esfera de les coses accidentals de la vida ha passat. La gent ja no hi creu.

Com a bons barcelonins, però, ens interessa molt tot el que atany a la vida de la nostra estimada ciutat. I si és cert que massa sovint ens donen mig de tot, ens endolceixen una mica la vida amb el mateix gust agradable d'una taronja imperial. I és que, malgrat que la quantitat enorme de cultura que diuen que ens ha penetrat fins el moll dels ossos i de la refinada malícia que constitueix la matèria principal de la nostra substància medular, en el fons del fons de tot, som d'una bondat inefable i d'una infantilitat angelical.

Si no fos així, Barcelona no seria Barcelona. Vull dir que l'immensa extensió del nostre aburgosat Eixample seria encara ubèrrima terra de conreu, amb camps de penotxes, d'aulalç i d'escarxofes, amb quatre palmeres tristes esgarriades i unes dotzenes de pollancrens indiscrets per tal que hi poguessin anar a prendre la fresca els senyors Esteves de la Portaferissa i de la Boqueria i tots aquells altres que tenen quatre cents duros arreconats a còpia de vendre betes i fils i tres pams de franela atapeïda. Però la nostra ciutat imponderable no és res de tot això. Presenta totes les característiques més acusades d'una veritable ciutat moderna. Bella urbs dels nostres amors i dels nostres somnis.

Aquesta modernitat de Barcelona, universalment coneguda i reconeguda, ens fa posar de tant en tant la pell de gallina i ens interromp més d'un cop la digestió del modest plat de patates amb una cua de bacallà que amb prou feines ens és possible de menjar, i Déu ens en do, encara.

Després d'aprendre la «dècima», va venir l'Exposició. Previ trasbals general de carrers, que no podien presentar-se, als ulls dels que serien els nostres hosts; modernització de ser-

veis, preparatius en gran. La festa era de les grosses i l'envelat havia d'ésser monumental. I ja hi som. Inauguració magna, amb més casques velles i uniformes nous que una festa imperial russa de quan a Rússia en feien.

Una vegada més es va demostrar que som bons i infantils. Com una criatura amb sabates noves, picàvem de mans de contents i ballàvem damunt d'un peu.

Ja teníem Exposició. Van venir els parents que no havíem vist mai, els amics dels nostres amics i els pares de la minyona. I com que aquí s'hi estava bé, pagant nosaltres i fent-los la vida, i com que tot era bell i agradable, ens varen deixar la butxaca esguitarrada per un quinqueni. I no va parar aquí. Molts d'aquells parents desconeguts i d'aquells amics dels nostres varen creure que a Barcelona lligàvem els gossos amb llangonisses. Al cap de quinze dies, ja ens els tornàvem a trobar a casa, pregant-nos que per l'amor de Déu i dels Sants els busquéssim feina. Després d'haver-nos desanivellat el presupost familiar, ens trencaven el cor.

Per tot això, per haver estat tan bons xicots i tan infantils, ens han carregat ara uns arbitris extraordinaris que, si no hi posa remei en Ventosa, ens empaitaran fins l'any 1965. Som tan babaus, que ja s'atreixeixen a tot.

Jo voldria ja trobar-me en aquell any de gràcia. Tot fa creure que tindrem aleshores un Ajuntament una mica més polític i un xic menys administrador. Fet i fet, potser en sortirem més ben parats.

Encara que ja seré una mica vellet, tindrè el consol inefable d'anar a l'Hostal del Sol a menjar un plat de llomillo amb patates rosses com un fil d'or o amb rovellons, que han estat sempre la meua debilitat. A la taula del costat em fa l'efecte que hi haurà en Sagarra, poeta, i en Josep Maria Planes, encaparrats en engiponar articles i comèdies morals i de bon seny per a les filles de les noies que avui llegeixen llurs proses, gràvides de pebre i fetges d'escorçó malèfic.

Quina delícia l'any 1965! Quina delícia, si som vius!

J. SOLER JANER

HORITZONS INTERNACIONALS

Impresions d'un català a Londres

Charlot

Fa uns dies que sóc a Londres i tinc de confessar que no em desplaia la vida anglesa.

Algú la creu massa seriosa, massa ordenada. Jo, no. Certament que amb els pocs dies que sóc aquí no he pogut penetrar encara en les seves interioritats i per això s'em pot replicar que només la conec superficialment.

No us penseu que pels carrers de la City que ja imposen per la regularitat de llurs edificis, pel to negre de les parets, per la monotonia de llurs línies, hagueu d'anar seriosos, com

Charlie Chaplin al balcó de l'Hotel

marcant el pas, sense poder parlar amb el company ni esclafir una rialla sorollosa si veieu un tipus estrany, o un d'aquells personatges tan típics, vestits amb aquella estrafolària originalitat de què aquest país té l'excelsiva. Res d'això. Podeu caminar, podeu córrer, podeu parlar, podeu riure i ningú us dirà res. El més greu que pot passar és que les vostres maneres de meridional siguin "shocking" per alguna senyora encarcerada i revellida, afiliada a la "Salvation Army".

Avui per avui, l'actualitat a Londres és En Charlot i al "Dominion" us podrien dir que el negoci més arrodonit d'aquests dies és el del seu cinema amb la projecció del film "City lights". S'ha arribat a pagar 24 shillings, o sigui uns onze duros, per un seient i la policia ha hagut d'acordar l'edifici i prendre riguroses precaucions pels carrers veïns per manca de lloc.

En Charlot és el tema de les notes de societat, és objecte d'ovacions populars quan passa pels carrers; els diputats abandonen llurs seients de la Cambra quan el veuen entre el públic a la galeria; els salons de la aristocràcia se li obren i fins és causa involuntària de desordres públics motivats per admiradors seus inconscients.

Un d'aquests dies ha tingut lloc a la Sala de Justícia de Londres una escena còmica digna de "City lights".

Fou portat davant del Tribunal un home detingut el dia abans acusat de demanar almoïna pels carrers.

La seva indumentària era més que original: bombí, sabatasses de creixement, un bastó, bigotet esquifit. Una paròdia d'En Charlot.

I en efecte. L'acusat declarà que no demanava almoïna sinó que quan el detingueren estava donant una representació a l'aire lliure, personificant en Charlie Chaplin, i, per demostrar-ho, es posà a caminar amunt i avall de la Sala a l'estil d'aquell gran còmic, fent la joia del públic que hi assistia i al qual s'uniren de bona gana en les riallades els seriosos membres del Tribunal.

L'acusat fou absolt, i, en acomiadar-se, digué al President en un gest de bona educació: —Mercès per haver-me mantingut la nit passada.

He de confessar que jo he tingut una decepció en veure En Charlot, com l'han tingut la major part dels anglesos.

El dia de la seva arribada a Londres una gervació immensa invadió l'estació de Paddington per veure'l i donar-li la benvinguda, però ningú no el conegué i succeí que quan es creien ovacionar el gran artista, ovacionaven al seu secretari qui corresponia als crits entusiastes i al voleiar de mocadors i barrets, amb inclinacions de cap i afectuoses salutacions, dret a l'auto que els duia camí de l'hotel, mentre En Charlot, còmodament assegut, parlava amb un amic seu, indiferent a la cridòria i als aplaudiments de la multitud.

En Charlot dels pantalons amples, del bastó, de les grans sabatasses, del bigotet inversemblant, és un personatge purament ideal que solament existeix a la pantalla.

El que nosaltres veiem a Londres és un senyor baixet, de cabell gris, vestit impecablement del mateix color del seu cabell, de mirada esllanguida i trista, de posat seriós i poc comunicatiu.

En Charlie Chaplin i En Charlot són dues personalitats diferents. La primera existeix en realitat; la segona, és pura fantasia. La que hem vist a Londres és la real que en res s'assembla a l'altra.

—La meua personalitat cinematogràfica— ha dit En Charlot— És essencialment oportunista. Quan vaig començar a filmar, els homes portaven pantalons estrets i en el contrast vaig cercar l'èxit. D'aquí els pantalons amples.

El bastó significava una petita pretençió d'autoritat.

El bigotet, un símptoma de vanitat ben perdonable.

—I les grans sabates?— preguntà un. —Les sabates— contestà—, les grans sabates que entrebanquen i no deixen caminar, són un símbol dels entrebancs i dels obstacles que troba l'home en el camí de la vida.

Avui En Charlot és el clown predilecte de Londres i en ell està fixada l'atenció de la gran metròpoli.

Ahir a la tarda vaig pujar al campanar de la catedral catòlica de Westminster, la torre més alta de Londres, per a tenir una vista de conjunt de la ciutat immensa. La tarda era excepcionalment clara. Un raig de sol fredollet travessava els núvols que entenyinaven el firmament. Els parcs destacaven la nota verda de llur vegetació en mig del bosc de rajols i ciment dels edificis. El Thames era una immensa serp allargassada. Uns campanars acabats en fletxa. Les dues torres bessones de Westminster Abbey. Big Ben. Uns grans palaus. Uns monuments als fills il·lustres de la pàtria anglesa. Dalt d'una columna de pedra, a la plaça de Trafalgar, Nelson, l'heroi almirall...

Però jo he els màgics efectes de llum!

L'estàtua que oviro no és la del Nelson històric que tantes vegades he vist a la cèlebre plaça quadrada. Ara porta barret fort, un autèntic "pot-hat" un xic masserat, pantalons amples, sabates tres vegades massa grans, té un bastó a la ma i fins arribo a distingir l'esquitx de bigoti com una taca negra sota el nas. ¡És En Charlot!

El sol s'ha tornat a amagar darrera els núvols. Un llençol de boira comença a estendre's damunt totes les coses, desfent la visualitat que he fruit durant uns moments. Deixo el meu mirador i en baixar, l'ascensor, que és el més alt d'Europa, produeix un soroll misteriós de cadenes.

En ser a Victoria Street prenc l'autobús que em portarà a la meua caseta del Nord de Londres.

La boira s'ha anat fent més espessa. A través dels vidres del "bus" veig els objectes mig confosos i per la meua pensa van passant personatges de la història d'Anglaterra. El rei Ricard, Shakespeare, Nelson... ¡Charlot!

Cada època té els seus genis representatius, cada generació els seus herois que la caracteritzen.

Enric SANTANDREU

Postals del món

La porcel·lana trencada

Es sabut que Turquia, després de la guerra, restà junyida al carro dels vencedors per la cadena del tractat de Sèvres. L'esforç de Mustafà Kemal, aconseguí anular de fet el tractat en moltes de les seves parts.

Es conta que últimament, en la residència d'un diplomàtic estranger a Ankara es donava una recepció oficial a la qual assistia el capdill turc.

Home de gest viu, Mustafà Kemal donà un cop involuntàriament a un moble i una finíssima porcel·lana de Sèvres caigué a terra i es féu bocins.

Tot excusant-se al seu hoste, el capdill digué somrient:

—Perdoneu-me, Excel·lència. He trencat dos finíssims treballs de Sèvres en la meua vida; però podeu ben creure que la trencadissa d'avui, em dol infinitament més que l'anterior.

Gandhi al Palau del Virrei

Gandhi ha pujat en pocs dies tres vegades els graons del nou palau del govern britànic a l'Índia, que acaba d'ésser construït.

El primer acte celebrat en la magna residència, ha estat la conversa del representant del poder imperial amb el "leader" del poble indi.

Potser més que una deferència al mahatma, el gest del virrei té el caire d'una diplomàtica al·lusió a la consistència i permanència de la dominació anglesa a la Índia.

Així, ho sembla, ja que el nou palau aixecat a Nova-Delhi, sobre les runes de l'antiga capital dels reis Mogols, és d'una fastuositat i grandesa extraordinàries. Tot ell és de marbre rosa i blanc, l'envolta una gràcia columna i el corona una immensa cúpula dorada que recorda la del Pantàromà.

Gandhi alliberat beneix la multitud

El palau ha costat un milió dues-centes cinquanta mil lliures esterlines; el seu interior està distribuït en dues-centes cinquanta sales i un hall immens: el "Durbar Hall".

A la primera entrevista dels dos personatges, Lord Irwing no podia amagar l'espurna de satisfacció que li produïa l'admiració del mahatma davant de tanta magnificència.

—I pensar que un dia tindreu de deixar tot això!—féu Gandhi al virrei amb plàcida i somrient convicció.

Jocs de cartes

La Societat dels "Sense Déu" de Moscou, amplement protegida pel govern de la U. R. S. S., ha trobat un

L'Acord Naval

«La pau reclama en primer terme, la fé. I es precis alabar els que creuen en ella. Necessita després l'optimisme sense el qual res de positiu pot ésser concebut. I deu tenir finalment al seu servei, una certa audàcia constructiva».

(Elienne FOUGERE, a «L'europeen»).

Com s'ha fet l'acord

El poc èxit de la Conferència londinenca ha estat la causa veritable de l'acord present franco-italià, que Anglaterra ha obtingut per mitjà de la seva influència. L'anomenada clàusula de salvaguardia al tractat signat a Londres el 22 d'abril darrer, com a corollari de la Conferència, que permetia recórrer a nous armaments en cas de manca d'intel·ligència de tots els països convidats, ha estat el veritable estímul per a què la Gran Bretanya intervingués resoltament per conciliar les posicions italiana i francesa, assolint un èxit polític i diplomàtic, i treballant «pro domo sua» per tal de reduir els pressupostos militars navals que consumeixen una gran part de les disponibilitats financeres del Regne anglo-saxó.

Amb la conclusió d'aquest acord fa la seva aparició al món internacional, una nova faïso diplomàtica que bé pot titular-se de l'«atac per sorpresa», i si hom jutja per l'èxit d'aquest moment, cal creure que obtindrà el favor dels negociadors o plenipotenciàries d'ara endavant, fent-los admiradors del nou pugilisme diplomàtic on el knock-out constituirà el triomf màxim. Diguï-ho si no la sortida precipitada de Londres dels dos ministres d'Afers estrangers i el primer Lord de l'Almirallat, els quals en assabentar-se que les negociacions dels tècnics anaven per bon camí, prescindint de les arcaïques i mandroses fórmules diplomàtiques, i abandonant un protocol cançoner i rutinari, es dirigeixen primer cap a París, tot seguit a Roma d'on tornen amb l'adhesió explícita de Mussolini.

I així ha estat com un dia ha pogut donar-se al món sencer la nova veu que Itàlia concedia, sense vacil·lació de cap mena, el que fins ara rebutjava obstinament: la formal renúncia a la paritat amb França.

La febre italiana—els 40 graus que ve comprovant Mussolini— per art d'encantament ha estat esbandida sobtadament amb intervenció del metge anglès que ha pres el pols al país, en moment, però, fàcilment sensible a les drogues medicinals. No cal discórrer molt per a comprendre el nom de tals medicaments, facilitats financeres, manaments colonials, que han d'ésser plàntes al temperament italià.

En cap ocasió com aquesta podríem repetir la frase del malaguanyat Calvet: "tots guanyant", i per a fer-ne constatació plena sols cal llegir els periòdics d'Itàlia, encisats amb la renúncia; de França, emocionats per la generositat del Duce, i d'Anglaterra, la qual s'apunta "dos tantos", l'un per l'èxit diplomàtic de la gestió i l'altre per les economies del seu pressupost amb la limitació determinada dels armaments navals.

Les bases probables de l'acord

Quan fem aquest article no són conegudes amb certesa les xifres oficials de l'acord, però segons revistes de

marina franceses no difèriran gran cosa de les que donem a continuació:

Creuers lleugers: França, 83.000 tones; Itàlia, 52.000.

Submarins: França, 83.000 tones; Itàlia, 52.000.

Destructors: França, 72.000 tones; Itàlia, 25.000.

Torpediners: Itàlia, 44.000 tones; França, 38.000.

Cuirassats: França, 131.000 tones; Itàlia, 86.500.

Creuers de 10.000 tones: França, 70.000 tones; Itàlia, 70.000.

Antecedents del desarmament naval

El problema de la limitació d'armaments apareix tractat per primera vegada en l'article 8è. del Pacte de la Societat de Nacions on es diu:

"Els membres de la S. de N. reconeixen que el manteniment de la pau exigeix la reducció dels armaments nacionals al mínim compatible amb la seguretat nacional".

Obeint aquesta generosa aspiració, les potències van decidir reunir-se a Washington en 1921, per a posar un fre a la rivalitat amenaçadora entre els Estats Units i la Gran Bretanya, a la categoria dels "capital ships", és a dir, cuirassats i creuers cuirassats. El tractat, posat en vigor el 21 d'agost de 1923, assenyalava fins al 1936 l'estatut de cinc potències: Anglaterra, Estats Units, Japó, França, Itàlia, en ordre, a aquelles naus de guerra.

No es podé terminar un acord complet limitant tonatge i nombre de vaixells en altres categories, especialment per la oposició francesa a la supressió de submarins.

Una nova conferència tripartita convocada a Ginebra en 1927 i en la qual van abstenir-se França i Itàlia, va fracassar a conseqüència de la oposició de les tesis anglesa i nordamericana.

Conferència del desarmament

Sota aquells auspicis va constituir-se a Ginebra en 1925 la Comissió preparatòria de la Conferència del desarmament. En una sessió de l'esmentat organisme celebrada el març de 1929, el delegat dels Estats Units, Sr. Gibson, va sumar-se a la proposició francesa transaccional de limitació dels armaments navals. Aquesta decisió va produir un millorament de les relacions angloamericanes que va confirmar-se amb un discurs pronunciat el 18 de juny de 1929 pel general Dawes al Pilgrims' Club de Londres i per la visita del cap del Govern anglès, senyor MacDonald al President Hoover a Washington en octubre del 1929.

Va ésser aleshores que es cursaren les invitacions a la Conferència londinenca, de la qual tothom recorda les discussions difícils i sense fruit i que van durar del 21 de gener al 22 d'abril de 1930.

Francesc ALENTORN

La Societat dels "Sense Déu" ha aconseguit el monopoli de la venda, cosa que, comptant amb la imposició obligatòria de l'ús de les noves cartes, no deixa d'ésser a cop d'ull un bon negoci.

Però sembla que el doble joc ha sortit a la Societat, irregular, ja que cada dia mimva l'afició i els jugadors són menys.

Si la passió pel joc de les cartes desapareix a Rússia, no deixarà d'ésser un bonic contra-cop diví, a l'absurda tenacitat atea.

LES ARTS

LES EXPOSICIONS

Rafael Llimona — Retrat

LA PINACOTECA

Aquesta vegada, en Rafael Llimona ens ha sorprès. Coneixiem i seguim amb interès les seves exposicions, en les quals s'endevinava un temperament de pintor ben singular. Mereix l'honor d'ésser recordat un paisatge oliu, "El camí", exposat l'any passat en aquesta mateixa galeria. Pocs paisatges s'han pintat com aquell. Aleshores, en Rafael Llimona quedava ja situat com un dels nostres paisatgistes més interessants. Actualment amb aquesta última exposició, ha aconseguit també resultats ben positius. L'artista ha demostrat amb algunes teles tenir una fina comprensió del paisatge, lligat amb una personalitat ben envejable. De tots els pintors que cultiven el paisatge oliu, en Rafael Llimona potser és el que més ha sabut deslliurar-se de prejudicis i influències. Si amb alguna obra fa recordar algun dels mestres olotins, com per exemple el número 10 del catàleg, no és precisament per tecnicisme, sinó més aviat pel contacte amb l'esperit subtil de veure les coses; fixeu-vos, però, que per damunt d'aquest contacte resta sempre el caràcter de l'artista.

El que més ens ha sorprès d'aquesta exposició, ha estat un "Dona nua", amb el número 21 del catàleg. Ens ha sorprès perquè sabem que el cultiu de la figura exigeix un llarg estudi abans d'obtenir resultats positius. En Rafael Llimona, amb aquesta tela, ha aconseguit resoldre una obra definitiva, amb totes les característiques imprescindibles d'una visió moderna, sense trucs ni forma primitivistes, que és el que solen usar amb massa freqüència els nostres pintors moderns. Es d'esperar que en Rafael Llimona seguirà l'estudi de la figura, ja que potser és allà on aconsegueix més força i vigorositat.

Angel Oliveres Cuat

Exposa en aquesta sala una col·lecció de pintures baix el títol de "Visions de paisatge". Cremat del sol i de la llum, aquest pintor ha trobat entre els jardins i parcs d'Aranjuez els seus assumptes preferits. És una llàstima que aquest pintor, dotat de condicions necessàries, es deixi emportar d'una manera tan determinada per aquests temes extremadament pintorescos. Algunes teles d'una estructura admirable i d'una composició excel·lent com en "Pont penjat" i "Pavellons" al mes de maig es ressentien de l'excés de poesia del paisatge. En conjunt, és una exposició agradable i sincera.

SALA PARES

Santiago Russinyol.—Ramon Casas.
Enric Clarasó

Seguint la tradició, cada any aquests coneguts artistes exposen juntament llurs obres a la Sala Pares. Poques exposicions com la d'aquests tres artistes porten tanta gent a l'antiga sala del carrer Petritxol. La seva popularitat però, és ben justificada. Hem de recordar que en Casas i en Russinyol foren els primers d'introduir a Catalu-

nya l'impressionisme francès el qual per cert, fou rebut amb entusiasme per la joventut, derivant les noves modalitats de la pintura, actualment representada pel paisatgista Joaquim Mir i alguns d'altres. Avui, sortosament, s'han creat noves tendències. La pintura jove s'ha deslligat d'aquell impressionisme integral impulsat per les evolucions necessàries que exigeix cada època, amb resultats tan positius, que això ha fet que la continuació d'aquella pintura sigui avui, per molta gent, quelcom desplaçada. Això no vol dir, però, que sigui mancada de valor. Les obres d'aquests artistes situades en el pla corresponent tenen una valor real, son la representació d'una època. És per això precisament que llurs obres han adquirit tanta popularitat, i la popularitat no s'aconsegueix pas sense que l'obra vagi acompanyada d'una intel·ligència i per tant d'una valor indiscutible.

SALÓ DELS EVOLUCIONISTES

Decorador, Francesc Elies.—Escultors: Apelles Fenosa, Angel Ferrant, Josep Granyé, Joan Rebull, Josep Viladomat.—Pintors: Rafael Bent, E. Bosch Roger, F. Camps Ribera, Anton Canadell, Ramon de Capmany, Julià Costedo, Pere Créixams, Francesc Domingo, Jaume Guàrdia, Manuel Humbert, Rafael Llimona, Josep Mompou, Joan Serra, Alfred Sisquella.

Aquesta entitat composta per una colla de joves amics, pintors i escultors, exposen actualment llurs obres a la Sala Pares. Els noms dels components d'aquest interessant acoblament són ben coneguts en el nostre món artístic, la qual cosa vol dir que es tracta d'una selecció dels valors positius de la jove pintura catalana. Això no vol dir, però, que les obres exposades defineixin la valor de cada u dels components d'aquesta exposició. Una sola obra de cada artista, per un que desconegui el descapdellament de la nostra pintura, no és prou per a poder establir determinacions. És una llàstima que tots aquests artistes no hagin correspost exactament a llurs possibilitats. A jutjar per les obres exposades, sobresurt extraordinàriament una figura d'en Sisquella d'una qualitat impressionant. És l'obra que té més força i la que determina més les qualitats que hi ha d'haver en tota bona pintura.

D'escultura cal subratllar un cap de nen de Joan Rebull, d'una gràcia extraordinària. Francesc Elies demostra amb els seus vidres que posseeix un alt concepte de la decoració. En conjunt és una exposició interessantíssima.

GALERIES LAIETANES

Rafael Sancho

Aquest artista, d'una sinceritat extraordinària, aconsegueix resultats ben interessants en les teles números 3 i 10 del catàleg, i sobretot, en les notes, on supera en qualitat i força les restants.

Ochoa

Desconcertant a no poder més. Aquest artista vol obtenir una modernitat que no sent de cap manera. És més interessant en les miniatures, amb una tècnica acuradament resolta, que no en les altres pintures superficialment interpretades i poc sentides.

Maurici Valls Quer

La pintura d'aquest artista no ha pogut encara treure's del damunt les influències dels mestres olotins.

Per aquest camí, quan el pintor sembla que ha donat de si tot el que podria, sense haver aconseguit els resultats esperats, és difícil d'adquirir una pintura personal. "El Port" i "Dia gris", són les pintures on el pintor ha estat més sortós.

J. P.

Manuel Humbert

Es formà a l'Acadèmia Galí, justament en l'època que aquest professor estava més amanerat i curull de teories estranyes, entre pre-rafaelistes, romàntiques i impressionistes, però més aviat literàries que verament pictòriques. Tots els deixebles de l'Acadèmia Galí n'eixien amb un art efec-tista, literaturesc, un si és no és decorativista i lúric de mena sentimentalista. Tots eixiren així excepte Manuel Humbert.

Encara no havia abandonat l'Acadèmia Galí que era sol·licitat pels setmanaris humoristes. Aquelles seves caricatures eren, i encara ho resten, obra de gran distinció i d'un art espontani, com de dibuix d'infant. D'allí prengué impuls cap a l'art de l'il·lustrador, el qual es manifestà particularment en revistes mensuals i quinzenals.

Passada la primera joventut, emigrà a París, on les característiques del seu art es refermen i intensifiquen, sempre dintre la personalitat inicial. A París comença a pintar. Alterna la pintura amb el dibuix pur, de tema definit, resolt, en certa manera, amb l'esperit del quadre de cavallet. En la Col·lecció Plandiura hi ha probablement les obres cabdals d'aquell moment de l'evolució de M. Humbert.

Torna de París, fa algunes exposicions i després emigrà de nou cap a la capital de França. Des d'aleshores l'activitat pictòrica d'Humbert, que era menor, esdevé major que la de dibuixant. Bona part de la seva pintura d'aquella etapa, tot i ésser tímida, massa plana i monocroma, passa a possessió d'alguns marxants de París.

Després d'altres noves anades i vingudes París - Barcelona, Humbert orienta la seva pintura cap a un realisme sense mixtures literàries, robust i simple, visió directa del món exterior. És el millor moment de la seva vida de pintor. En aquest realisme Humbert persevera bo i intensificant la seva visió i bo i refermant la versió d'aquesta manera de veure.

Amb la pintura segueix alternant el dibuix a la sanguina que fou peculiar de la segona etapa del seu art, i particularment el dibuix lavat, discretament aquarellat, i alguna vegada guaixat. En tot temps ha fet cartells. Pocs, però bons. Els més sorprenentment bells són segurament el de la revista "Picarol" i el d'una de les Exposicions municipals barcelonines anomenades de "Primavera". També ha il·lustrat llibres, particularment edicions de bibliòfil. En aquest art, Humbert no ha tingut rivals en la nostra terra.

Manuel Humbert — Figura

ANTONI BOURDELLE

Suara ha tingut lloc a París l'exposició d'aquest fort i admirable escultor quals obres mantenen la gran tradició estatutària de França. El seu art, ple d'intel·lectualitat, te la sobreixida riquesa de formació qu'obre a la investigació dels crítics problemes apassionants.

Aquesta exposició en record del mestre que fou preterit es una reivindicació justa a l'home de bondat admirable que sapigué despreciar sempre l'injustícia i no es rebaixà mai a cercar el favor.

Buste d'Ingres

Homenatge de Bourdelle al seu il·lustre conculatà

Barcelona vista pels seus artistes

El triomf de l'art jove

El Reial Círcol Artístic ha aconseguit amb aquest concurs un èxit ben merescut, si tenim en compte les dificultats que cal vèncer per portar a cap una organització com aquesta. El nombre de participants, 332, és el que justifica més l'interès que havia desvetllat aquest original concurs.

Com era de suposar, la determinació del jurat en la classificació de premis feu renéixer vius comentaris entre la indiferència d'alguns o l'oprobri i disconformitat dels altres. Són molts els que varen tenir una decepció en veure el veredict del jurat. Molts, també, creuen que, d'una manera indiscutible, havia de triomfar la pintura jove. L'objecte d'aquest comentari és precisament per subratllar aquest triomf de la pintura jove, moderna, sobre l'academisme caduc, el qual, desgraciadament, encara es passeja per les nostres galeries d'art en forma vivent. Imagineu-vos una Barcelona vista pels seus artistes amb esperit ple de preocupacions innecessàries, amb formes concretes i amb perspectives acuradament resoltes. Forçosament el triomf havia d'ésser d'aquells que en pintura saben expressar quelcom més que la forma objectiva de les coses. Avui, aquestes coses no són contemplades amb l'emba-dalment d'abans; d'aquella manera, els objectes prenen una forma concreta, naturalment, i forçosament l'artista havia d'ésser fidel a la contemplació. Avui les ciutats modernes porten una precipitació vertiginosa que es contagia en la manera d'ésser i de veure les coses; per tant, veurem amb més claredat i exactitud una pintura resolta sintèticament, amb neguit i si voleu i tot d'una manera iniciada, que no aquella que ha restat fidel, no en la manera de veure els objectes, sinó en pretenir imitar-los en justesa, talment com ell sap que són en realitat.

En el pròxim número farem el comentari de les obres premiades.

V. A.

Veredict del jurat

Reunit el Jurat Qualificador d'aquest concurs, organitzat pel Reial Círcol Artístic, ha acordat el veredict següent:

Premi de 1.000 pessetes de l'Ajuntament de Barcelona, a Olaguer Junyent.

Premi de 10.000 pessetes del se-

nyor Francesc Cambó, a Bosch Roger. Premi de 2.500 pessetes de la Diputació, a Jaume Mercader.

Premi de 1.250 pessetes de diferents donants al Círcol Artístic, a Francesc Labarta.

Premi de 1.000 pessetes de diferents donants al Círcol Artístic, a Rafael Llimona.

Premi de 1.000 pessetes del president del R. C. A., senyor Pere Cases Abarca, a Ernest Santasusagna.

Premi de 1.000 pessetes del senyor Joan B. Trias Maxenchs, a Josep Mompou.

Medalla d'or del R. Círcol Artístic, a Ramon de Capmany.

Medalla d'or de l'Exposició Internacional de Barcelona, a Eliseu Meifren.

Després d'haver establert el present veredict, i havent notificat el senyor Olaguer Junyent que cedia la meitat de l'import del seu premi, s'han concedit nous premis als següents senyors:

Premi de 1.000 pessetes a Porcar. Idem de 1.000 pessetes a Rafael Padilla.

Idem de 500 pessetes a Amat.

Idem de 500 pessetes a Duran i Camps.

Idem de 500 pessetes a A. de Cabanyes.

Idem de 500 pessetes a J. Pujol.

Idem de 500 pessetes a P. Sabater.

Idem de 500 pessetes a Bécquer.

El nostre company de redacció, en Josep Buigas, ha aconseguit el primer premi en el concurs de cartells anunciadors del "Transbordador Aeri" torre Jaume I, que tant interès havia desvetllat entre els nostres cartellistes.

Aquest cartell, que porta per lema "Alas", és d'una simplicitat escaient i d'una visió extraordinàriament decorativa, resolt amb un ofici perfecte, en quals coses ens fa comprendre que el jurat ha sabut apreciar les bones qualitats que el nostre amic posseeix en el difícil conreu del reclam.

El tercer premi d'aquest interessant concurs ha estat aconseguit per la senyoreta Tanganelli ("Abel"), també col·laboradora del nostre setmanari, amb el cartell que porta per lema "Progrés", admirablement executat.

Celebrem moltíssim l'èxit aconseguit per aquests dos companys de redacció.

NOTICIARI

El Comitè de Direcció d'Amics de l'Art Vell, en la seva reunió passada, s'ocupà dels assumptes que l'entitat té en curs i prengué, entre altres, els següents acords: Pendre en consideració la petició de Mn. Josep Galobardes, encaminada a estudiar la possible restauració de l'absis romànic de l'antiga parròquia d'Artés. Coadjuvar a l'actuació dels "Amics del carrer de Montcada", per a dignificació artística del dit carrer. Atendre la instància presentada per l'Associació de Veïns afectats per la reforma Gran Via C i demanar a l'Ajuntament que faci públiques les idees per a la reforma de la ciutat vella, pre-

sentades a públic concurs en el seu dia. Dirigir-se a les autoritats eclesiàstiques per a estudiar la manera que les reformes que siguin necessàries als temples es facin amb el màxim respecte per als exemplars del nostre art antic, en els seus variats aspectes. Atendre la petició feta pel senyor Manuel de Genovart per tal de intentar la conservació del claustre romànic de Breda. L'Exposició Retrospectiva del Liceu, fa poc clausurada a la nostra ciutat, s'està instal·lant a la galeria de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, i s'inaugurarà dijous vinent, dia 12. Està oberta els dijous i vigílies de festa, de dos quarts de set a les vuit del vespre; els diumenges i festes, d'onze a una del matí, i de set del vespre fins a les vuit. Serà oberta fins el dia 22.

EL TEATRE

"Le Roi des enfants" al "Pigalle" de París

La Princesa Bibesco i el Teatre per a Infants

El teatre per a infants, mitjà el més excel·lent d'engrandir l'esperit de la mainada; apostolat exercit per comptadíssims escriptors d'entre els milers i milers de comediògrafs que podrien aportar-hi el gra de sorra edificat; el teatre que forma, orienta i mena l'imaginació dels petits, acaba de conquerir un adeptes de qualitat, pròcer de valor, prestigiosa dins el món de la realitat, de les arts i les lletres. Ens referim a la Princesa Bibesco (née Lahovary), escriptora de talent extraordinari, formosa "globe trotter" que té un lloc d'honor a totes les més rellevants penyes literàries europees.

La Princesa Bibesco té escrita i a punt d'estrenar una rondalla de gran espectacle i d'un escaient profit moral. Alfred Savoir hi col·labora en l'acompliment de les escenes. El Baró de Roschild, mecenas de tot intent de dignificació teatral, té amantades les bosses dels cabals per abocar-les sense restriccions en la plasmació de l'espectacle. I hom planeja l'estrena de "Le Roi des Enfants" per l'octubre vinent, al "Pigalle" de París.

Maeterlinck, el gran dramaturg belga, té una munió de comèdies de màgia, instructives i ensems entretingudes dedicades als infants.

Kaiser i Lowenthal a Alemanya, Pittberg a Londres, Jacinto Benavente i Eduard Marquina a Madrid, Apeles Mestres i Folch i Torres a casa nostra, han exterioritzat mantes vegades llurs simpaties per la quitxalla donant a les empreses obretes de formoses ensenyances. La Princesa Bibesco, sota aquest nou aspecte, ve a sumar-se a la creuada empresa pel millorament dels costums, contribuint a l'educació de l'infant, infiltrant-li lliçons ben profitoses i enlaint-li l'esperit. Benvinguda sigui en aquest nobilíssim conreu. I que l'èxit l'acompanyi a ella i a les seves produccions.

D'una conversa portada a les planes d'un "magazine" traduïm aquesta selecció de paràgrafs, que donen una lleugera idea de la concepció de "Le Roi des Enfants" i de l'entretinguda trama originalíssima que la Princesa Bibesco pensa brindar als infants en un seguit de quadrets d'aventures fantàstiques i emotives.

"Alfred Savoir—diu ella—estigué a veure'm un jorn, jo em trobava en aquells instants capçada de bo de bo. Acababa de rumiar una rondalla extravagant. Li vaig explicar tot aquell conte suggerit en la meua imaginació. Savoir em feu creure que li agradava. I a l'endemà, Savoir em presentava un empresari de teatre que volia, vulgues que no, la exclusiva d'aquell conte, encara no escrit, instant-me a escenificar-lo en quadrets de gran espectacle. —Si Savoir m'ajuda—li vaig

dir—, pot comptar-hi per endavant. L'amic Alfred hi accedí. Mans a l'obra de seguida, i avui ja està llest del tot "Le Roi des Enfants".

L'argument ve a ésser una cosa així. Escolteu.

Una vegada era una dona que havia restat tota la seva vida tan jove com la que ho sigui més d'entre les vostres. No educava els seus infants com vosaltres i com jo sinó que un dia els donà el mitjà d'alliberar-se de la suggestió de les coses externes i de pervenir a un país d'ensomni on ells fossin els amos. Així es constituí el meravellós reialme dels infants. Però, heus ací que dos d'entre ells es fan grans abans d'hora. Són dos adolescents inquietos. Peter Pan ja no és més rei. Les aventures dels dos infants revolucionaris se succeeixen d'escena en escena, de quadre en quadre, omplint tota la trama de la comèdia. L'acabament és apoteòsic, d'espectacle "féérique" i del desenllaç del conte escenificat hom pot treure'n alligadores ensenyances."

L'autora de "Catherine Paris": "Le Perroquet vert", ha escrit en vers "Le Roi des Enfants". La presència de la poesia en una producció d'una tan exquisida gràcia i de la farà encara més adequada al bon gust del públic entusiasta de l'intent nobilíssim de la Princesa.

CRÍTICA

TEATRE CATALÀ

«ROSA DE LIMA»,

novel·la d'Angel Guimerà, escenificada per Amichatis

Ens podem passar molt bé i tots hi hauriem guanyat, sense la pèssima adaptació que ha fet l'Amichatis de "Rosa de Lima", una novel·la de l'immortal Guimerà, que inaugura una col·lecció de novel·les setmanals d'aquelles que, les més de les vegades, forneixen un munt de literatura a l'abast de tothom, per una mòdica quantitat. Si don Angel, eminent dramaturg, n'havia escrit una novel·la, Amichatis podia estalviar-se molt bé la feina d'esmenar-li la plana, i, sobretot, l'ús i l'abús de tòpics tan rebregats com són l'anticlericalisme rabios, trist exponent de la seva filiació sectària, i els visques a la revolta i a la llibertat, que avui ja no ens impressionen ni acompanyats de tota la farfalleja de sentimentalismes caducs i falsejats, bons tan sols per a caçar aloses entre les masses ignorants, enlluernades pel brill d'unes paraules buides de sentit i de realitat. Amichatis, en abandonar el seu feu del districte cinquè, i erigir-se "centrista" per dir-ho amb un mot actual, ha cregut que podria continuar explotant els mateixos trucs de melodrama carinçol que fins ara ha engiponat amb una persistència revoltant, en els teatres del Paral·lel i sota aquest aspecte, podem considerar-lo fracassat. Ni el teatre català necessita aquest abscés que ell acaba de servir-nos, ni el públic de Remea, en la seva condició estimativa, apreava com l'adaptador deuria desitjar les audacioses invocations i les manifestacions d'un revolucionarisme tavernari, de les quals l'obra està plagada. El poc públic, escassíssim tot i tractar-se d'un disabte, que assistia a la segona representació de "Rosa de Lima", es mantingué en un silenci menyspreador, deixant que la "claqué" del terrat, d'una manera ostensible, justificés la seva comesa en els passatges més espurnejants.

No tingui cap por el crític de "La Nau" en creure que el públic accepti bonament aquestes mixtificacions; passada la primera representació, el públic sa, el públic que aplaudia fins a l'exaltament patriòtic les nits de glòria del mestre, sabrà refusar per imperatius de dignitat i de consciència, aquestes profanacions ominoses. Si així no fos, caldria blasmar de tot allò que forma el llevat espiritual de la nostra pàtria i de la nostra raça.

Caldrà també que les empreses deixin a segon terme llurs finalitats mercantils i pensin que són, en part, responsables de la formació del poble que amb excessiva bona fe acull les seves iniciatives, i que a Catalunya, tenim altres autors, alguns d'ells de les darreres formacions, que poden vindicar tals ofenses i substituir amb la dignitat que el nostre teatre reclama, totes aquestes produccions d'un popularisme barroer i d'una inferioritat, literàriament conceptuades, que, en els temps que som, hauria d'avergonyar als seus mateixos autors.

El pinyol de l'obra és purament sentimental. Al seu voltant, però, l'adaptador hi ha bastit un ideologia a-

vançada, amb frases d'un efectisme enlluernador per la galeria ultra-democràtica. La santa aurèola de la maternitat, vol il·luminar l'obra amb el seu resplendor humà, però no aconsegueix llevar-li ni un gram de procacitat ni una espurna de la nota de districte cinquè, en el sentit més pejoratiu, que plana atidor, en algunes escenes de "Rosa de Lima". El primer acte, té reminiscències de "Terra Baixa" i una pila de coincidències, ens fan recordar el "Manelic"; però desapareix ben aviat la suggestió, resolt-se en pesadesa i en incongruències que l'espectador no sap com explicar-se. El primer quadre del segon acte, una taverna de barriada, és pobre i palesa el desencaix d'aquesta obra en l'escenari del Remea. Hi ha una peroració francament demagògica. La resta del diàleg és d'un to de fraternitat republicana que fa riure, i amb un gust de "Campana de Gràcia" i "Esquella de la Torratxa", que fa feresa. L'avalot de la turba incendiària és forçat; oi més, hi ha coses inexplicables: no es comprén que en uns dies com aquells, plens de perills, de trets i de crims, una mare envii el noi—un tendre infant—a cercar cafè perquè ella té por de rebre. Tampoc no ens expliquem com trobant-se reunida una multitud d'homes i dones amb el propòsit de revolta, hagin d'anar a cercar l'Hipòlit perquè aixequi la porta del convent, ja que ells no poden fer-ho. El segon quadre, és a l'interior del convent incendiari. L'escamot d'incendiàries s'han fet amos i senyors de les runes i porten el seu odi fins a profanar les sepultures de les monges. Aquest acte és execrable, i, a més, el joc escènic, mal portat. El record d'aquelles gestes vandàliques és tan funest en la nostra memòria que més li hauria valgut a Amichatis no evocar-lo, sobre tot en la seva part reprovable, que és precisament la que ell ha exagerat amb l'intent d'enganyar el públic poc sensible.

El darrer acte és completament melodramàtic, i l'actriu Maria Vila té ocasió de lluir-hi les seves facultats de tràgica. L'escena és com diu encertadament un crític, d'un realisme més propi de la clínica que del teatre. La reconeixença d'Hipòlit i Rosa de Lima, se'n apareix sense cap escalonament i d'una fàisó que sobta l'espectador.

Resumint, podem dir que l'Amichatis ha fet un tort a la memòria d'en Guimerà, amb aquesta adaptació, que més aviat emboira el prestigi de les seves obres, si d'això fos susceptible, que no ho és, perquè té guanyat el resplendor perpetu de la glòria en el cor de tots els catalans. I l'empresa ha ferit alevosament el Teatre Català amb una punyalada mercantilista, que mai no sabrem perdonar-li els qui realment estimem el nostre teatre.

Acabem dient que Maria Vila celebrava el dia de l'estrena la funció del seu benefici; llàstimos, molt llàstimos en un dia d'honor i de glòria per a la il·lustre actriu, l'esmerç del seu treball en una obra com la ressenyada.

Nòtules

El Rossinyol d'Austràlia

Nellie Melba, fou en el temps d'Adelina Patti, Christie Nilsson i altres grans cantatrius, una figura eximia que es disputaven els millors teatres d'òpera mundials i era coneguda pel nom de «rossinyol d'Austràlia».

Després de triomfs apoteòsics, l'any 1911 s'entornava a Austràlia per a acabar allí els seus dies.

Un telegrama de Sydney anuncia ara la seva mort.

Sembla que mentre moria, cantà, en l'últim esforç, l'Ave Maria de Rossini.

Així en el traspàs, exercí encara el seu ofici tot elevat al Cel la seva pregària.

A la nostra època de jazz i de bango, el nom del «rossinyol d'Austràlia» no té ja poder evocatiu.

Queda vinculat, però, en alguna cosa ínfima. Heu gustat mai els exquisits «prèsecs a la Melba»? Recordeu des d'ara, quant us hi enlleminiu, que fou la famosa cantatriu qui els donà el nom.

«Una cosa és predicar»...

En una representació de "Marianela" a profit del monument a Benet Pérez Galdós hi hagué qui despotricà amb certa cruïda contra els escenificadors de la novel·la, els germans Quintero, pel fet de que aquests no renunciaren al cobrament dels drets d'adaptació en una vetllada on tots els artistes treballaven de franc.

El "literat" que avalotà el galliner amb l'escàndol periodístic consegüent, era l'Amichatis. La publicació, si bé que no n'estem del tot segurs, ens sembla que portava el títol de "Los contemporàneos" o cosa per l'estil.

Guimerà, l'immortal poeta de la Pàtria, no té encara un Monument digne del seu genial talent creador. Subscripcions i "gales benèfiques" n'hem vist a dotzenes, però si no hi ha més desprendiments que el de l'adaptador de "Rosa de Lima", la novel·la del Mestre, ens farem vells enyorant l'escultòrica recordança que perpetua les glòries del patriarca.

Que se sàpiga, l'Amichatis no ha renunciat al tant per cent de taquilla a profit de cap projecte.

Els germans Quintero poden tornar-li la pilota, segurs de que faran "goal".

Els russos a París

A l'entorn del teatre dels Camps Elisis de París, ont s'ha donat un seguit de representacions d'òpera russa, s'ha format una petita ciutat d'exiliats, qual contingent formen unes cinc-centes persones entre les que hi ha artistes decoradors, com Alexandre Benois, Ivàn Bilibine, Boris Bilinsky; mestres de ball com Fokine i Mme. Bronislava Nijinska; directores d'escena, mestres directors d'orquestra, cantors de fama i nombrosos elements que havien pertenescut als principals teatres russos de l'Imperi i s'han retrobat després del gran estrall per a col·laborar a un comú esforç per tal de mantenir la vigorosa i acolorida bellesa d'un art que perilla de mort sota la dictadura de la guepeon.

L'èxit de públic que obtingueren les primeres temptatives, va determinar en 1929 la creació a París d'una important empresa russa i el seu esforç va reunir les valors artístiques esparses per l'extranger.

La cèlebre artista russa Mme. Maria Kousnezof-Massenet i el seu espós M. Alfred Massenet l'iniciaren amb la col·laboració del príncep Zeretelli, un dels més grans animadors de la música i el teatre russos en temps del tsar.

LES LLETRES

Llibres de casa i de fora

El dinamisme ambient influeix damunt els homes i les coses, emportant-se'ls en el seu giravol vertiginós. La novel·lística actual paga el seu tribut a la deesa velocitat que fa velles les coses d'ahir, i els llibres sucumben en l'interès col·lectiu gairebé amb igual rapidesa que la fulla periodística.

França és potser entre els pobles de la vella Europa on el fenomen actualíssim té una manifestació més albiradora. Novel·les, pamflets, retalls de la guerra, memòries, visions exòtiques, aventures. Llibres, llibres, llibres. Les edicions es succeïen estacionant-se. La màquina plana va de recó i és la rotativa qui fa la feina. El lector i la crítica perden el control del que és bo i del que és dolent. Els escriptors produeixen febrilment sense repassar la feina feta, sense madurar el concepte, negligint la depuració. Es així com el treball literari pur va perdent la seva alta posició i davalla a assimilar-se al reportatge periodístic.

Cal assenyalar també que la literatura francesa té la fascinació de l'anquil·lisme. Nord-Amèrica, per presència o per potència, està en l'ambient literari parisenc, i escriptors considerables no han sabut redimir-se d'ofèrrer al país transatlàntic el tribut de la seva atenció. Recordeu: Paul Morand, Georges Duhamel.

Henry Bordeaux, a plena consciència, s'ha deixat portar pel corrent; ha escrit una novel·la que és tot un reportatge fascinant i misteriós; una importació iniqua li ha ofert el tema.

"Murder Party" és el nom d'un joc macabre nascut en la tortura de Xicagó, la ciutat dels crims, dels "gangsters" i de la impunitat. La inconsciència n'ha fet un joc de societat. Cal simular un crim entre els convidats i cercar el criminal fictici.

Henry Bordeaux, pres de repugnància pel joc indigne, l'ha fet tràgic: la mort real d'un dels personatges dona el to lúrid a la novel·la.

No cal retreure a l'autor d'obres tan profundes com "La peur de vivre", la seva escapada a un camp vedat fins ara per un sentit de dignitat literària. Henry Bordeaux no s'hi perd. La història que presenta, té determinades semblances amb la vulgar novel·la d'aventures policiaques, amb secrets i misteris truculents; però els personatges, que mou magistralment, no són simples noms que facilitin la trama; són, com tots els inoblidables personatges de l'autor francès, persones vives, caràcters perfectament, curosament dibuixats. Bordeaux no ha negligit el sentit de la realitat, menys encara el seu interès en aprofundir en les ànimes. Aquestes verticals que trobareu al llarg de l'obra total de l'il·lustre autor francès, queden intactes en "Murder Party". També, com en la resta de les seves novel·les, posa Bordeaux en aquesta, com a finalitat remota del seu propòsit, la defensa dels costums familiars que tenen un arrel espiritual.

Henry Bordeaux sembla, en "Murder Party", condescendir, entregar-se al corrent abassegador. No ho creieu. No fa més que posar a la moda la part externa de la seva novel·lística — argument i estructura —; però en el fons de "Murder Party" hi trobareu el vostre autor de sempre.

J. M. TRIAS-PEITX

Tanmateix, aquesta novel·la queda perfectament classificada amb les paraules proemials de Joan M. Guasch, que encapçalen l'obra. Llegim: "Dintre la literatura catalana, la novel·la premiada segueix la ruta dels autors barcelonistes Emili Vilanova, Pons i Massaveu i el gran Narcís Oller."

La novel·la d'en Bulari té un camp d'acció limitadíssim, un argument breu, gosariem a dir que té la seva concreció en un incident. Podríem resumir dient que "El Rellicall" té per principal finalitat presentar alguns tipus característics de la nostra Barcelona.

El senyor Antonet i la seva muller, la senyora Francisqueta, han assolit el cim de les seves aspiracions; gaudeixen d'una bella posició econòmica, són uns perfectes senyors Esteves, dirigint encertadament, amb el seny del personatge russinyolec, l'establiment de menjar i beure que tenen en el barri de Sant Pere.

La vida placida del matrimoni és sols alterada fortament per l'afició a la Borsa que un altre personatge, el senyor Joan Ribes, desvetlla en el protagonista. La relació d'aquest amb la gent de la Borsa li porta una curiosa coneixença, la de l'enigmàtic gerent de "Finances i Activitat Econòmica, S. A.", i per mitjà d'aquest, entossudat en interessar-lo en els seus problemàtics negocis, coneix també Berowsky, un polonès xantagista que el fa caure fàcilment en un parany que culmina amb un final apoteòsic al jutjat de guàrdia. on porten detingut el pobre senyor Antonet, acusat per Berowsky no res menys que de seducció de la bella Sofia, l'esposa del polonès. Sortosament el criminalista és un bon xicot, amic de temps del nostre heroi, i no passa res de greu, quedant tot reduït a un lamentable ensurt pel senyor Antonet i la seva respectable esposa, amb el consegüent retorn a la placidesa enyorada, després de les inevitables discussions conjugals i explicacions, a l'últim plenament satisfactòries.

No creiem que Bulari i Rialp hagi escrit "El Rellicall" amb pretensions d'obra definitiva, d'obra mestressa. Ni l'argument té la necessària originalitat per a interessar molt, ni els cinc personatges cabdals de l'obra són cosa nova a desgrat de la traça del novel·lista en fer-los accionar.

Cal lloar la fluïdesa d'estil de l'autor i la tonalitat amable que amara gairebé sempre l'escena. D'altra banda, la prosa d'en Bulari té una sincera simpatia.

"El Rellicall" vol seguir la via dels autors barcelonistes Emili Vilanova, Pons i Massaveu i el gran Narcís Oller. Té raó en Joan M. Guasch. També és veritat, però, que aquesta novel·la de l'Alexandre Bulari no passa d'ésser un assaig als ulls del lector que cerca coses de més consistència.

QUIRZE

Els volums de la

"Fundació Bernat Metge"

Lleus remarques

La col·lecció catalana dels autors grecs i llatins — que això són els volums de la "Fundació Bernat Metge" — posada en una biblioteca, ben arreglada, comença a fer goig. El format dels volums, la qualitat del paper, la sòbria elegància del relligat són un anticip del seu contingut saborós, aligador, ponderat, dens; alfa i omega de la saviesa i de la fertilitat dels clàssics pre-cristians, i dels clàssics primers de la nostra Era.

Aquesta magna empresa, que comença amb la incorporació a la nostra llengua del llibre de Lucreci "De la Natura", fou saludada, en cristallitzar, amb els mots més encomiàstics de part de les grans i petites publicacions de casa i de fora.

La tasca de direcció, a càrrec d'en Joan Estelrich, català de Mallorca, amb un cos d'introduccions, traductors i revisors que s'ha demostrat competentíssim, ha anat portant la "Fundació Bernat Metge" vent en popa, creadora d'apreci i de mereixements.

Les grans publicacions i les grans signatures literàries estrangeres han ponderat, abastament, la valor intrínseca i extrínseca d'aquesta col·lecció de clàssics grecs i llatins anostrada, pel positiu bé immens que pot reportar a Catalunya. I, en el recull d'opinions de la crítica que tenim damunt la taula, encara hi podríem comprovar com, gràcies a la inclusió depuradíssima dels textos originals, a la bellesa dels tipus emprats en la composició, claredat d'estampació i elegància de tamany i de relligat, els volums de la "Fundació Bernat Metge" han assolit de col·locar-se totseguit per damunt les col·leccions d'Oxford, de Teubner o de Guillaume Budé.

Nosaltres, però, que assistim amb patriòtica satisfacció al prestigi i consolidació d'aquesta obra gegantina de cultura, voldríem fer algunes indicacions d'ordre merament tècnic. Per exemple: que la impressió no sempre s'és feta amb la cura necessària; que l'ús i potser l'abús de paraules dividides a cap de ratlla — de vegades innecessària i disgraciosament —, perjudica el bell efecte de les planes; i que produeix una impressió desagradable, en les portades del relligat, la utilització d' accents aguts per comptes d' accents greus. Vegeu-ne, sinó, un cas: "Diàlegs a Sesé. — De la clemència."

Per acabar, voldríem indicar la necessitat de la supressió de les pàgines on hi és continguda la fe d'errades. En els volums primers d'aquesta col·lecció — si bé s'hi esllavissaven algunes faltes —, no hi era continguda aquesta pàgina odiosa; és d'esperar, doncs, que una correcció més depurada ho eliminarà per sempre més, per tal que no refugixin amb les màximes llusos les publicacions de la "Fundació Bernat Metge", concebuda, infantada i nodrida per la liberalitat de Francesc Cambó.

SERRA ATZET

Aventures

Un poble com el nostre d'una àmplia tradició aventurera, que ens han evocat suara Nicolau d'Oliver, Carre-ras Valls, Gonçal de Reparaz, que encara el segle passat fornía a la conquesta del món, tipus tan característics com els nostres clàssics "americans", i d'altres bullien a Catalunya acabdellant els escamots contraris en les guerres intestines, no tenen seguidors entre el nostre jovent.

No creieu que em posi tràgic ni èpic davant de la constatació, ni que em senti l'esperit imperialment mus-

DE MADRID Estant

1927 - 193...

Aquest gran Don Ramón

El "Valle Inclán" de la Granja El Henar

1927. Madrid. Dictadura.

Granja el Henar. Tertúlia Valle Inclán.

Un escriptor vanguardista ha dit d'aquest cenacle que té un aspecte definit.

Definit pel dit altiu i dogmàtic de l'immens don Ramon.

A l'entorn del Mestre i amatents a les divagatòries sublimes de l'orfebre de les "Sonates" s'apleguen. De Benito, cervell obert a tota turbonada renovadora; Cristóbal de Castro, esperit inquiet i selecte; Melcior Fernández Almagro, crític de bona mena i estilista genial; Rivas Cherif, enciclopèdic home de lletres... Altre horitzó: els magnífics passavolants, els "caganius" del vanguardisme que lleixen a Antonio Espina, Cossío i Marichalar: mosquer de polítics conspiradors amb terrabastall d'idees volcàniques; republicans de Marañón i Alborno; jaumins de la post-guerra, francòfils i federalistes; dinàstics vergonyants que a cau d'orella malparien de l'Habsburg i no falten, per contra, a la Capella Pública del dia de Reis; maçons que blasmen del Dogma i acompanyen, després de dinar, llurs filles al Reial Col·legi de Santa Isabel...

Una amistat nascuda d'un pacte de coalició antidyrectorista em portà a la Granja en companyia de tres camarades madrilenys. El més madur de tots — gat vell del periodisme d'avençada — em presentà Valle Inclán:

—Don Ramón —féu el col·lega—: un publicista català se pirra por estrechar su mano. ¿Me permite hacer la presentación?

—Magnífico. Pero, aquí mismo! Señores —afegei de cara al poble—: medio metro de terreno para un catalán de vena.

I seguien les presentacions. Encaixades. Efusions espontànies. Fumeres de pipes anacròniques. Espirals d'encens.

Valle Inclán dona la sensació d'un caràcter. Valle Inclán té un do que no es troba generalitzat entre els intel·lectuals espanyols. El do del senyor literari, de la dignitat ètica. Valle Inclán, enfàtic, reptador, palpicot amb un deix de casticisme afalagador, atrau dels reunits la màxima simpatia. No cal dir que em trobo perfectament bé al seu costat i m'estarrufó de tant d'honor.

El moviment literari dels nostres joves intel·lectuals el segueix amatent. Amb ells vol barrejar-se i jo crec que a ell, al formidable Valle Inclán personificació de l'ahir i l'avui de les lletres castellanes, renovador per temperament de les idees, cabdill de tots els avenços cosmopolites, a ell i a cap altra sinó a ell, correspon per dret propi el ceptre vanguardista.

La conversa girà vers el moment polític actual, s'entén l'any 1927. Plo-

vien damunt la taula diaris estrangers més bocamolls que els nostres, que no deien res. Arreu conspiracions abortades, maniobres descobertes, empresonaments i exilis. Fantasies de casernes en revolta. Tothom es creia en dret d'adreçar-se al poble espanyol per mitjà de fulles clandestines, les quals, si més no, destarotaven el Dictador. Alexandre Lerroux pronosticava la República per tot l'acabar d'any. Francesc Macià engiponava quatre tòpics parlant d'opressió i trossejament, amb espetec de "Marsellesa" i "Segadors" a tota orquestra. Don Jaime de Borbó ensabonava amb cuqueria política la part sana de l'exèrcit i els prohoms difamats pel Dictador. Els comunistes feien forrolla amb uns quaderns de pulquerrima impressió on hi havia més literatura que metralla.

I el cantor de les epopeies del passat segle desafortunadament blasfemava:

—No, España no lo ha sido nunca un pueblo militar. Ha sido un pueblo guerrero, pero militar no. Con el sable en alto se conquistaron tierras pero no hombres. Y menos, todavía, almas. Los actuales hombres de gobierno no saben que las espadas deben doblarse para conocer el temple del acero, no para cobrar una pieza de un cintarazo.

El to de la conversa anava pujant esgraonadament.

No ens atalaiàvem tant sols que a una taula veïna i boi fent-se el desentès, un agent malcarat, en funcions actives, prenia un cafè amb llet mastegant-hi amb ràbia uns carquinyolis. Aquell rosegat escandalós era tot un bram de venjança en porta.

Frenàrem en séc.

I tornàrem a parlar de coses heterogènies que a tots els de la taula poguessin assegar.

Don Ramon, l'il·lustre escriptor gal·laic, el poeta del mes pur llinatge intel·lectual, el novel·lista d'ulls inquietos i barbes blanques de missioner, Pestilista, d'atreïts conceptes, l'home mític i monà a l'ensens que canta a la Fe i es revolca en el llot del naturalisme, Don Ramón Maria del Valle Inclán reprengué el monòleg curull de teories estètiques, de coneixements artístics, de dades històriques...

De política no volgué parlar més. A ben segur que li recava haver-se expansionat tan candorosament i al davant de tants deixebles. I en ple congrés eclèctic.

Avui ja ho podem bombejar, car han passat anys i coses.

Aquell gran don "Ramon de las barbas de chivo" seguia essent a l'any 1927 el mateix romàntic irritable i bo, dels seus temps de bohèmia, i l'home senzill i atractiu, més a prop d'evocar-nos ingenuïtats de noi que grandeses de gegant.

J. DE SALO

solinesc. Però la falta d'interès per l'aventura, per la conquesta del desconegut, està en lamentable decadència entre nosaltres.

La gent jove ingereix una considerable quantitat de literatura; té una inclinació pels mots forts i ampulosos, per les coses que porten aires de lluny. Però la constatació demostra que la inquietud viva, el desig de constatació directa, amb els seus perills i les seves incertituds que els donen tot el prestigi, no criden la nostra gent.

Les literatures estrangeres van plenes, ara, d'una copiosa edició de lli-

bres que tracten temes exòtics. El reportatge modern ha inclinat a aquest nou concepte, menys flamejant, de l'aventura. Els escriptors de fora fronteres, senten la pruja dels nous horitzons, si no per descobrir-los, almenys per percebre'n les sensacions. Les colònies de cada Estat són canteres preadissimes en constant explotació. Això ens falta a nosaltres. Però, tant se val, si reneix l'interès de l'aventura entre els nostres joves escriptors. Per ara, ha estat una dona la què ha obert camí en el modisme literari. Aurora Bertrana, amb els seus "Paradisos oceànics".

EL CINEMA

Plàstica i emoció

"La darrera companyia"

Joe May, productor d'aquest film ens demostra a bastament com el cinema pot assolir els cims de l'art pur sense escenaris costosos i arguments complicats i sobretot, sense travessar la llinda de la dignitat.

Un episodi de les campanyes napoleòniques de 1806, un senzill fet d'armes al voltant de la batalla de Jena, li proporcionen material humà sufi-

zella pel capità hi posa unes pinzellades blanques que accentuen l'horror de la tragèdia. Passa una nit. Les primeres clarícies de l'alba il·luminen les baionetes de la vanguardia enemiga. Comença la desigual batalla. Un a un van caient els herois; la donzella també, però aconsegueixen salvar els seus que han passat el riu i volen el pont. Quan les tropes de l'Emperador arriben

Una de les escenes de «La darrera companyia» (Foto. Ufa)

cient per a bastir un drama d'emoció intensa, d'efectes plenament aconseguits en què els factors psicològics són jugats amb habilitat remarcable.

Un camp trossejat i sangonant, després d'una lluita a les palpenes, entelat per unes boires tràgiques; una extensió d'aigua-molls amb horitzons sense fi; un vell molí alemany, heus aquí tot el marc de les escenes.

Uns soldats espellifats, uns camperols astorats, una noia d'ingenuïtat goethiana, un capità—l'estrella—admirable, els protagonistes.

L'argument és d'una simplicitat màxima: les restes d'una companyia rep ordres d'apoiar la retirada del gros de l'exèrcit germànic; són tretze tan sols. Es reclouen en un molí, vers la gran ruta militar que travessa els aigua-molls, i esperen l'enemic. La mort plana damunt llurs testes i el batre de les seves ales fa vibrar les cordes íntimes de tots els sentiments. La pel·lícula no és res més que la seva expressió; l'amor infantívol de la don-

al molí, sobre la farina esparsa jauen els cossos de la darrera companyia, la sang s'escola lentament sobre la molitura barrejada amb el plom de les bales. Els capitans enemics es lleven el bicorn i acoten el cap.

La sincronització és digna de la pel·lícula. La música, subraïa sobriament les escenes. Alguns efectes, tal com els crits dels corbs, en la desolació del primer quadre; el ronc de Heller, l'adolescent, en finir, són d'una emoció aguda. La veu envellutada de la noia és també una cosa extraordinària, així com les cançons dels soldats, ben populars a les ribes del Rin.

"La darrera companyia" inspira més odi a la guerra que el film de Remarque i no té, en canvi, les morboses tares d'aquesta. Els tretze "soldaten" i la noia de la pel·lícula de Joe May tenen esperit.

Passada en sessió de Studio-Cinaes merescut un llealíssim aplaudiment i el públic l'acollirà—n'estem segurs—amb tots els honors.

FILMS DE LA SETMANA

"Romança sentimental"

Es un film de plàstica treballada i en recerca d'expressions gràfiques d'un tema musical escollit. La tardor i l'hivern hi són simbolitzats de faiso sentida i humana. La vida que torna: primavera, hi té l'impetu de la brotada i les llums d'una sortida de sol. És un poema de la mort i de la vida que produeix sensacions inoblidables. Té l'encís d'un somni i l'afalac d'una contemplació. El cinema expressivista assoleix en "Romança sentimental" una valoració que obre de bat a bat les portes a la poetització del film, tan desitjada.

"La dona a la lluna"

Fritz Lanz ens té acostumats als grans trucs escenogràfics. En aquest film, sortit de la Neubabelsberg, confirma una vegada més les possibilitats del cinema per a plasmar les més ardides fantasies; però, siguem sincers, fora d'aquest aspecte, «La dona a la lluna» no ens acaba de convèncer. Es massa convencional i sobradament infantil. Els seus personatges, excepció feta del vell inventor, no són de carn i ossos i hom no s'explica ben bé ni llurs actes ni el desenvolupament de l'estrany procés que deixa sols a la lluna Gerda Maurus y Willy Fritsch.

Començem que en pel·lícules de fantasia, com aquesta, els valors humans tenen de restar forçosament deixats

però creiem també que és molt sensible emmotllar les extraordinàries facultats d'uns artistes a un argument artificios.

Això a part, aquest film és un espectacle de primer ordre. La construcció de l'obús-coet, i el seu llançament, sobretot—la primera part de la pel·lícula—són d'un interès formidable. El viatge a través de l'espai, la lluna albirada des del projectil són també escenes d'emoció fonda i plenament reeixides. Els tècnics i els astrònoms queden bé del tot. Són els herois viatgers els qui resten un xic mal parats per Fritz Lang.

"Sous les toits de Paris"

Aquest film, creació d'Albert Préjean, té potser massa literatura. S'entressent l'argument i els personatges. Tot recorda aquells folletons que sobre el París d'exportació han produït incansablement els qui estimen l'agredolç de les vides obscures sotragades per les passions incolores que no tenen més taca que la misèria moral de llurs víctimes. La reconciliació és obligada; hi fa bonic, però tanca dignament la corba.

La música, influenciada pel mateix ambient, té la grisor i la melangia d'aquelles peces que assoleixen llur màxima expressió en l'orgue d'un captaire.

«Sous les toits des Paris» mereix un film millor que el d'Albert Préjean.

Esport

Inconscient indiferència

"El Moment" no pot deixar de tractar un aspecte que tant afecta la vida de les nostres multituds, especialment en ço que té d'interès racial en el problema de l'educació física, doblement essencial en un poble com el nostre que tant necessitat està d'un enrobustiment físic i moral.

Amb la major sinceritat, doncs, exposarem semanalment la nostra ideologia esportiva, contribuint amb el nostre modest esforç a la tasca que un grup d'abnegats amics s'han imposat en llençar al carrer aquest periòdic.

Entenem nosaltres que l'esport ha de servir per l'enfortiment del nostre poble, però no l'enfortiment brutal de l'home que es creu superior als altres perquè sapiga donar cops de peus a una pilota amb més precisió que un altre, aixecar un major objecte pesant, fer un salt de més gran alçària, arribar primer en una cursa de velocitat o bronzint en l'aire els seus punys, encara que aquests hagin de malmetre el físic d'un germà; sinó aquell enfortiment que fent l'home fisiològicament més fort, afina el seu esperit i aterra la seva voluntat, convertint-lo en un home de profit per a l'esdevenidor de la raça, i que millor podríem dir, de la pàtria nostrada.

Trist és confessar-ho, però, dissortadament, estem mancats, en ço que al problema de la regeneració física del nostre jovent fa referència, de tota mena d'ajut oficial per afavorir la pràctica de l'esport en general. I així com en un gran nombre de nacions, les més avançades, ha pres ja dita missió el caràcter de funció estatal, el nostre país resta completament orfe de ço que per l'Estat hauria d'ésser constant preocupació i norma: la propugnació i ràpida efectivitat d'unes lleis encaminades a fer desaparèixer totalment l'estúpida desídia amb què fins el present ha estat tractat tan important problema.

Degut a aquesta diem-ne inconscient indiferència, les entitats esportives d'arreu el país, han de desenvolupar-se únicament amb l'ajut dels seus mitjans propis, extraordinàriament migrats i insuficients per poder atendre, ni de bona part, els recargats pressupostos que es fan necessaris pel sosteniment de l'entitat en les seves diverses seccions (especialment la de futbol professional) que comprèn la pràctica de l'esport.

Pel que a Catalunya atany, les nostres doctes corporacions oficials (Ajuntament, Diputació, etc.) s'han desentès amb un incompreensible esperit mesquí i amb un posat d'olímpica indiferència, del problema esportiu. Per als bons senyors que les componen, els preocupa solament ajudar i subvencionar altres entitats, moltes d'elles desconegudes i insignificants, però les més de les vegades polítiques, la utilitat de les quals s'esvaeix en el buit de l'innecessari. En canvi, han estat desatentes i fins diríem incompreses, les raonades peticions que diferents organismes esportius de la terra els hi han tramés mantes vegades, sollicitant-los-hi l'ajut econòmic amb què poder portar a cap el descapdellament de llur programa esportiu i que per a millorament de la nostra raça és necessari.

Pel que es veu, no han pogut copiar encara la veritat d'aquell aforisme que diu: "Mens sana in corpore sano" que tan necessari és pel desenvolupament de l'educació física del nostre poble i l'elevació del nostre nivell esportiu.

I per avui, prou.

Joan GUIM

LA MÚSICA

Pau Casals

En finir la interpretació d'una sonata de Beethoven, a la Filharmònica de Berlín, el nostre gran Casals, va caure a terra, víctima d'un accident neurològic. Gràcies a Déu, l'accident no ha tingut la importància que feien témer les primeres notícies.

Pau Casals és, ultra l'artista eminent que ha conquerit a Europa la més alta valoració musical, un home de cor que estima la seva terra i el seu poble amb fàltera admirable.

Recordem les seves declaracions sobre el treballador català:

"El nostre obrer és intel·ligentíssim.

Allò que un hom li posa a la mà ho aprofita i ho aprofita bé. Cal haver assistit als concerts que amb la nostra Orquestra donem a l'Associació Obrera per donar-se compte de la importància d'aquesta fundació. La música hi és escoltada amb un silenci, amb un respecte exemplar; un silenci i un respecte que de vegades voldríem trobar en audicions per a les classes socials més enlairades. Els nostres obrers saben demostrar les seves preferències per la música millor. Cal veure amb quin entusiasme aplaudeixen! Els artistes estrangers que, convidats per mi, han assistit a alguns dels concerts de l'"Obrera", han quedat admiradíssims, emocionats. Qui sap si la nostra Associació els inspirarà l'organització d'una cosa semblant en els seus països! Fins avui, la nostra Obrera és única al món, tal com està constituïda. Es pels obrers, exclusivament per a ells i ben a l'abast de les seves possibilitats."

I no són paraules buides les de Pau Casals. La seva amistat íntima amb Eugeni Carrière, aquell gran pintor dels interiors humils i dels infants, tenia com a base una compenetració absoluta d'idees i sentiments. I els homes que viuen dintre aquest món franciscà, tan diametralment oposat a l'esperit dels nostres dies, tenen una percepció afina de l'art que alhora que els ungeix amb un esperit humanisme que els porta al sentiment de germanor del "poverello", els fa aptes per a les interpretacions més sublimes de l'art en qualsevol de les seves manifestacions.

S'ha dit que Pau Casals no és el primer violoncel·lista contemporani, sinó alguna cosa més gran. Es cert. Pau Casals és l'home que ha trobat la deu atudora de la inspiració desota les violes boscanes que tenen perfum d'humilitat i gràcia d'infant.

Concerts

i Homenatges

S'ha fet públic el programa del concert que donarà l'Orfeó Català el dia 15 d'aquest mes a la tarda. En aquest concert, en el qual es donaran en primera audició pública les cantates de Bach "Desperteu, diu la veu forta" i "Crist jeia en la mortalla", com a segona i tercera part del programa, la primera serà integrada per tres importantíssimes obres de la polifonia vocal antiga i moderna. Són aquestes obres el tan punyent i dramàtic responsori de Setmana Santa "Caligaverunt oculi mei", de Victòria; el magnífic Credo de la Missa "Papa Marcel", de Palestrina, i el poema "Di vendres Sant", del mestre Nicolau, tan ple d'emoció evocadora.

Al "Reial Círcol Artístic es va reunir la Comissió d'homenatge a la memòria d'Isaac Albéniz. Hi assistiren els membres de la Comissió, el president del Círcol senyor Pere Casas Abarca.

el delegat de la Secció de Música, Alexandre Ribó; els mestres Amadeu Vives, Enric Morera, Joan Lamote de Grignon, Jaume Pahissa, Franck Marshall, Francesc Costa. No pogueren assistir-hi per trobar-se fora de Barcelona el mestre Pau Casals i Joan Manén; el mestre Millet excusà la seva assistència.

En principi s'acordà obrir una subscripció a l'objecte d'aixecar un monument que perpetui l'obra d'Albéniz. Aquest monument podria emplaçar-se a la plaça que forma la Diagonal, encruentament amb el carrer d'Urgell i sol·licitar de l'Ajuntament que es doni a aquesta plaça el nom d'Albéniz, quan es procedeixi a donar-li nom.

Crear un premi per a ésser atorgat en Concurs internacional entre pianistes, al que executés millor l'obra culminant d'Albéniz, "Ibèria".

Interessar a totes les Societats musicals, Conservatoris i Acadèmies de música i Associacions de concerts d'Espanya, perquè obrin subscripcions particulars a l'objecte de la creació del premi i per a contribuir al monument.

Subscriu-vos a **el moment**

Rambla de Canaletes, núm. 11 :: BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer

n.º es subscriu a

el moment pel preu fixat de 2'50 ptes. trimesire.

de

de 193

signatura

Joan GUIM

el moment

es deu solament als seus llegidors i a la consciència dels qui el redacten. Cap home públic, ni entitat, pot aspirar a obtenir el seu favor si no l'avalua prèviament una actuació digna.

Una vegada era un rei...

De la cavallerositat i del senyorio

...Més ben dit, era una dama que regnà a Espanya amb el nom d'Isabel II, qui havia omplert d'honors, de distincions i de títols el general Serrano, del que sols havia recollit ofenses i ingratis. Parlant d'ell deia l'augusta senyora: "He hecho a Serrano, general, ministro, Presidente del Consejo, duque y grande de España; pero no he podido hacerle caballero."

Quantes vegades hem vist homes que arribaven als més eminents llocs de les riqueses, de la política i fins de la ciència, però que no arribaven mai a ésser cavallers!

Emperò, encara és més difícil arribar a ésser "senyor".

El nostre poble sent, en general, una afició excessiva a les formes barroques de la democràcia, i per això blasma com un defecte de les aficions que judica aristocràtiques (moltes vegades, són tan sols higièniques) i considera, per exemple, que l'ideal de la franquesa i de la democràcia és assegurar-se a taula en mànegues de camisa.

I aquesta falta d'esperit senyorial es deixa sentir en tots els aspectes de la humana activitat i tant en els negocis com en el joc, com en la política com en totes les relacions socials, trobareu sols una infima minoria que es comporta com a "senyors". Quina llàstima que sigui així!

El poble francès, deu principalment la seva força a haver sabut conservar, a través de la sotragada de la Revolució, l'esperit senyorial de les Corts dels Lluisos. Aquells treballadors bruts i espellitats a voltes, que es diuen "Monsieur", l'un a l'altre i les dones més humils que es donen sempre el tractament de "Madame", expliquen per ells sols l'ampla tolerància del poble francès i sobretot la forma correcta de totes les lluites.

No vol dir això que a casa nostra no s'hagi produït algun "senyor" que ha sabut ésser-ne de veres, més és l'excepció que confirma la regla.

Recordem un gest del primer comte de Güell, qui portant en el seu cotxe un seu dependent, l'obligà a asseure's a la seva dreta, i a la protesta d'aquest, de què diria la gent que veies que el comte Güell donava la dreta a un seu dependent, contestà: "Què diria la gent que veies que jo porto un invitats en el meu cotxe i no li dono la dreta?"

Ivan TIRANT

L'edat de pedra

Ens ha vingut a les mans un número molt endarrerit de «Monarquia Espanyola», una revista dedicada als aristocràtics palatins del «solar hispano». Hi trobem una intervenció que no es paga amb diners ni «estampilles de teatro» celebrada amb l'il·lustre don Rafael del Río i del Val, Marquès de Casa Pinzón i ex-tinent alcalde de la Dictadura.

Després d'explicar que és nat a Filipines i que descendeix dels germans Pinzón i que l'emperatriu Eugènia era parenta seva, parla de la U. M. i diu que el partit que ha de succeir a la U. P. ha de sortir de la cantera que "ofrece el partido monárquico al que ingresa casi toda la juventud que sale de nuestras Universidades".

El senyor del Río no ha estat ni ara ni mai un gran profeta. Però en això que diu "de la cantera" ens sembla veritat. Segles a venir, els set anys de dictadura s'hauran convertit realment en la nostra edat de pedra.

Caça i Pesca

Ipsa facto

El pont dels sospirs de l'Ajuntament és el lloc de reunió de la gent que té aspiracions.

Passa el senyor Pich i Pon. Se li acostava un guàrdia urbà.

—Deu-lo-guard, don Joan. Perdoni que el molesti, però volia preguntar-li si va recordar allò de l'ascens.

El senyor Pich que és un home sempre disposat a fer favors, com la "Dolores", li contesta decidit:

—Sí, home, sí; a mi m'agrada resoldre les coses depressa. Ja sabeu que sóc un home "ipso facto".

L'assemblea del "Barça"

El debat és extens en parlar del comportament dels jugadors.

Un soci apocalíptic s'ho pren a la valenta i després de despatxar-se al seu gust sense tenir en compte l'hora que és, conclou fermament:

—Senyors: crec que tots convindran amb mi, que ha arribat el moment d'imposar "sensacions" reglamentàries.

Masclé o femella?

Arribem al final. Es procedeix a l'elecció de nova junta. A la candidatura triomfant hi ha un nom: Aurèlia Mas.

Un soci galant amb les dames, creu necessari fer un paràgraf al·lusiú:

—Era coneixedor de que el nostre estimat Club, tenia l'honor, fa temps, de comptar en les rengleres dels seus socis a una munió de honorables dames i gentils damiselles totes entusiastes dels colors blau-grana. He de felicitar qui ha tingut la iniciativa de fer figurar en candidatura a una de les nostres companyes d'ideal esportiu (moviment de sorpresa entre els senyors de la presidència). He d'agrair a l'ensems a la senyoreta Aurèlia Mas, que...

La presidència interromp:

—Em permeto fer avinent al senyor delegat que fa ús de la paraula, que

un lamentable error d'accentuació sotfert a l'impremta on ha estat confeccionada la candidatura, l'ha induït a confusió; la persona elegida és el nostre distingit consoci don Aurelià Mas.

—Així és masclé! — exclama el delegat.

Un dels assistents fa que sí, que sí, amb el cap amb molta convicció.

—Senyors, dissimulin; no hi ha res del què he dit. Però he de fer constar que jo havia votat la candidatura per pura galanteria.

Cortesía parisina

París. Terrassa d'un cafè "bulevardier". Nicolau d'Olier, distretament, posa al platet una peça de dues pessetes.

El músic, agradablement sorprès, constata el país de procedència de la moneda i té un gest d'agraïment i s'apressa a reunir-se als seus companys. Els músics aïnen.

De prompte la murga ataca les notes d'una cosa coneguda. És la marxa reial espanyola.

El capità saluda amb deferent cortesia els dos catalans que se'l contemplen interdits.

Les camises negres d'en Vidal Salvó

Éra la nit incerta que Sánchez Guerra tenia l'encàrrec de formar govern i se'n havia anat a dormir després de la visita a la presó, deixant un paorós interrogant sobre el futur de la política espanyola.

La Rambla de les Flors estava deserta. Solament un grup de joves, coneguts en les penyes polítiques pels seus oposats matisos, comentaven la crisi cada u a la seva manera.

Entre els joves hi havia en Vidal Salvó, l'ex-regionalista i ex-pupista conegut.

—Desenganyeu-vos—deia en Vidal—amb cinquanta mil homes decidits i ben armats es fa una marxa sobre Madrid i això s'acaba.

Potser teniu raó—féu un dels que escoltaven—, però segurament us costaria menys d'armar-los que de decidir-los.

L'ull clínic del Sr. Nadal

El flamant secretari del no menys flamant partit "centro constitucional" té, en qüestions polítiques, un ull clínic que el distingeix.

Pocs dies abans de la caiguda del ministeri Berenguer, feia d'oracle polític, voltat d'amics.

Algú parlà de La Cierva com una possibilitat per a la dinastia.

El senyor Nadal profetitzà:

—No, home, no. La Cierva, políticament, és un cadàver. Com el marqués d'Alhucemes, està ja francament frassat. No el tornareu pas a veure governar.

Als quinze dies els dos cadàvers juraven el càrrec de ministre.

El senyoret "Pepe"

Un jove escardallenc; al cap, un feltre negre; de baix de forma i abunyegat; la clàssica beta negra a tall de corbata. Ja suposareu que es tracta d'un dels nostres catalanissims.

Ha entrat a un despatx sumptuós del carrer de Fusina. El rep un orde-nança.

—El senyor Sunyol?

—Don Josep o el senyoret "Pepe"? (el "Pepe" en boca de l'ordenança, té una perfecta dicció ultra-Ebre).

—El fill és qui demano.

—Ah! sí, sí: el senyoret "Pepe".

L'ordenança desapareix. Una desil·lusió profunda, és pinta a la cara del visitant que murmura:

—Per això tants mecenatges? Igual, igual que els de la Lliga!

L'home, cap-cot, obre la porta i se'n va sense esperar al senyoret "Pepe".

LA SETMANA POLITICA

L'encert dels imbecils.-Els driblings de Romanones.-Mutis a l'esquerra.

Don Gonzalo González de la Gonzalera i Mestre Pol.-La festa dels morts

El clàssic costum dels polítics de la messeta, de llençar frases, més o menys lapidàries, ha tingut sempre greus inconvenients. Malgrat el respecte que ens mereix Sánchez Guerra, i admiració adhuc, és ben cert que la repetició de les paraules del Duc de Gandia i allò de que "hay realidades que mandan más, etc., etc.", ha esdevingut bon tros paradoxal després de l'amatent acceptació de formar Govern que no reeixí. Déu sap per què.

Suara li ha tocat el torn a Ossorio i Gallardo. Quan tota Espanya bullia al caliu de les promeses eleccions municipals: si es faran, si no es faran, si seran totals, si seran restringides, que si hi haurà regidors corporatius, que si la llei Mellado..., Don Angel s'adanta al prosceni i ens diu, sense embuts, que solament els imbecils poden creure que el Govern de l'almirall Aznar les acordi, i passen quatre dies, justament, i té, eis imbecils han tingut raó i el govern les convoca i de faísó que ningú hi pot dir piu.

Fóra interessant, però, saber com s'ha produït aquest acord ministerial que fa l'efecte d'un gol aconseguit després de driblar tot un equip. En aquest cas, el "mago", podria ben bé ésser Romanones, ajudat, potser, per Ma-

nolo, autor de la bella metàfora: "No eran molinos de viento..." dita als periodistes madrilenys en sortir del Consell.

Ha succeït, però, una cosa notable, que el senyor Canòns i amics no saben explicar-se. Tan ha estat fer-se públic l'esmentat acord i les normes que regiran les eleccions municipals com produir-se a la que es diu esquerra un mutis general. Hem de confessar sincerament que hi ha algun motiu per estar escamats dels revolucionaris polítics dels nostres dies. No estem ni a favor ni a contra d'ells. Observem... i, la veritat, no ens sembla gaire clara llur posició. Quan s'adopten determinades actituds, cal comptar amb quelcom més que retòrica i literatura, i, ni quatre senyors abnegats disposats a anar a la presó o a l'exili, ni els clàssics grups, sempre disposats a la revolta per una raó o altra, poden ésser fermaça de reeixir en cap temptativa. És per això que el mutis davant l'acord d'anar a una elecció total d'Ajuntaments, sense restriccions de cap mena, ens fa pensar que potser la dita de Romanones, en eixir, el primer, del Consell: "¡Todo ha salido bien!", inclou, en el seu optimis-

me, un repte digne de Maquiavel. Els temps diran.

Aquest silenci, que a Barcelona han trencat solament dos discretes editorials de "La Publicitat" i "La Nau", ha merescut de Mestre Pol un comentari damunt les planes de "La Veu" que li permet lluir la seva erudició literària. Escriu: "Rellegim Josep Maria de Pereda, i, en "Don Gonzalo González de la Gonzalera" trobem l'estudiant coix, revolucionari, que parla com parlen els d'avui, i, si escrivís, escriuria com certs periodistes d'ara, que semblen arrencats de qualsevol penya cridanera de cafè... El revolucionari madrileny sempre ha estat el mateix; la llàstima és que l'hagin pres per model els revolucionaris catalans". Mestre Pol, us renyaran. Això és anticentrisme i té regust de Brusi vuitcentista.

L'acord ha produït els seus efectes tanmateix. A Barcelona, les oficines polítiques donen ja al crit d'alerta sobre l'identificació dels electors i avisen als "roders" que perden el temps. Tot fa preveure que enguany Tots-Sants s'avança i que estem en vigílies del dia dels morts. Cal assabentar-los que, més que el sufragi, els interessin els sufragis...

Comentaris lleugers

¡Aquelles noces!

Els moments més saborosos de l'amor, són els de la reconciliació.

Totes les amargueses de la separació, tota aquella apariència d'avorriment que allunya els cossos, i fa incomprendibles les ànimes, no són més que llenya amuntegada sobre un caliu invisible, que un jorn s'abranda per llei natural de combustió. Les infantívols renyines d'enamorats, les agre-dolces baralles conjugals són no res-menys que una deliciosa martingala de l'amor, per tal de ventar el foc de lapassió ja decreixent, i crear inconegudes delectances.

Una trapaceria de la política havia separat Bofill i Mates i Rovira i Virgili. Junts gaudien, des de l'escambell de la "Publi" la satisfacció interna dels menadors de multituds. Junts compartien l'admiració dels super-nois devots de llur mestratge.

Massa felicitat, però, no podia ésser durable. El romanticisme místic bofillià s'avenia malament amb el filosofisme volterrià roviere. Les serenades a la lluna desentonaven amb les cançons de taverna. Les mans enguantesades s'encongien, per instint, en trobar-se amb les altres mans colrades amb el maquillatge democràtic, tot aguantant "a diu" les regnes menadores de la massa heterogènia aplegada dins "Acció Catalana".

L'estira i arronsa a tot arreu ha produït un trencament de cordes i deplorables escenes dins les famílies més virtuoses. El divorci era fatal. En Bofill i en Rovira van separar-se i així va ésser creada una altra llar catalanista. Catalunya, la dolça Catalunya en fou la guanyadora. Teniem els catalans una "Acció", una trista acció, humil patrimoni, certament, per a llegar als nostres fills i, de cop i volta, per una regla de divisió, passàvem a la paradoxa d'una suma. Teniem ja dues "Accions"; una duplicació del patrimoni pairal, com si diguéssim.

Ihúsió, pura ihúsió. Les trètes de l'amor són insospitades. Malgrat el foc extremista encés pels dos divorciats en competència, les seves llars eren fredes. Avesats a l'agre-dolça baralla conjugal, sentien la seva anyorança, es dalien per a tornar-hi de bell nou. És el misteri de l'atracció dels temperaments que no semblen associables.

Una pudorosa temença els contenia. Calia, com en semblants casos, que intervencions alienes els empenyesin a reprendre la vida comú. I, aquí ho diria! els veïns de l'altra part de l'Ebre, van fer el miracle.

I tanta va ésser la felicitat que, més que una reconciliació, semblà una nova unió, unes noves noces amb entrega completa de bens temporals... i adhuc espirituals, amb renunciament gairebé de crencies, amb sacrifici d'allò que cada contraent havia considerat la seva idealitat incommovible, amb barreja de ço que semblava imbarregable, amb abdicació de conviccions de tota la vida. Oh amor, traïdor amor, gresol on es fonen les ànimes i amb elles la memòria, l'enteniment i la voluntat!

Llurs famílies, però, no estan satisfetes d'aquesta faccècia conjugal. Llegiu l'"Opinió" per una banda i esbrineu, per altra, què varen dir Anguera, Thió, Vila d'Abadal i d'altres a l'Assemblea d'Acció Catalana. I no són més que símptomes.

Aquelles noces! L'idili dels nyanyos, tanmateix.

És la única esperança que ens resta als catalans; altrament ja no tindrem "Accions" de cap mena. Ni una trista "Acció" per a llegar als nostres.

Passat per la censura governativa